БҮГҮ ЧҮРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИЙЛЕРИ, КАТТЫЖЫҢАР!

ШЫН

Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының Тыва область болгаш Кызыл хоорай комитеттериниң, ажылчы чоннар депутаттарының область Совединиң органы

1926 чылда үндезилеттирген

1954 НОЯБРЬ 20 СУББОТА № 229 (3166)

ӨРТЭЭ 20 КОП.

БӨГҮНГҮ СОЛУНДА:

Октябрьның социалистиг Улуг революциязының 37 чыл оюнуң дугайында М. З. Сабуровтуң илеткелин тускай ном кылдыр парлап үндүрген (1 арын).

Эш Н. С. Хрущевтиң Таджикистанга чорааны (1 арын).

Хөвең ажылын улам ыңай хөгжүдер айтырыгның талазы-биле чөвүлел хурал (1 арын).

ПАРТИЙЖИ АМЫДЫРАЛ: М. Бавуу. — Партия чырыдыышкының тодаргай удуртур (2 арын).

Малды хүр кыш ажыраары чугула соруулга (2 арын).

БҮГҮ-ЭВИЛЕЛДИҢ КӨДЭЭ АЖЫЛ-АГЫЙ ДЕЛГЕЛГЕЗИНДЕ: «Совхоздар» павильонда (2—3 арыннар).

Б. Будегечиев. — Тес-Хем МТС колхоздарны быжыглаар талазы-биле четпес ажылдап турар (3 арын).

Ю. Иванюк.—Колхоз тараа культураларының бедик дүжүдүн өстүрүп турар (3 арын).

КҮР-да бир автозаводтуң түдүүшкүүнде (4 арын).

Вьетнамда хайгаарал болгаш хыналда талазы-биле улустар аразының комиссиязының медеглели (4 арын).

Тайбының Бүгү-делегей Чөвүлелиниң сессиязының хүн айтырыглары (4 арын).

Кызыл хоорайның тоску партия конференциязы

Бөгүн, ноябрь 20-де Кызыл хоорайның тоску партия конференциязы ажыттынар. Ол—хоорайның партия организациязының амыдыралында улуг чугула болуушкун. Конференция бешки беш чылды хуусаа бетинде күүседиги дээш совет улустуң политиктиг болгаш күш-ажылчы идепкейниң күчүлүг көдүрүүшкүнүнүң үезинде эрттип турар.

Партияның XIX съездизиниң болгаш СЭКП ТК-ның ооң дараазында болгулаан Пленумнарының төөгүлүг шиитпирлериндe бистиң Төрээн чүртүвүстүң күчүүзүн улам-на быжыглаарының, экономиканың болгаш культураның күчүлүг көдүрүүшкүнүнүң, ажылчы чоннарның материалдыг чаагайжылгазын чайгылыш чок белдериниң дайынчы программазы бердинген.

Хоорайның партия организациязы отчёттуг үениң дүргүзүнде ажыл-агый-политиктиг сорулгаларны шиитпирлээриниң талазы-биле элээн чеднишкиннерлиг болган. Хоорайның үлетпүр бүдүрүлгелери бо чылдың тос айларында бүдүрүлге программазын нинти продукцияны бүдүрүп үндүрер талазы-биле 107,1 хуу күүсеткен. Оны эрткен чылдың ол үеви-биле дөмейлээрге, нинти продукция бүдүрүп үндүрери 13,9 хуу улгаткан болгаш продукцияның өзүлдези 4,5 миллион рубль болганын көргүзүп турар. Мурнунда хөжүдүнгей ажылдыг деп санадып турган бүдүрүлгелер—алгы эзоду, туйбу заводу болгаш өскелер-даа бо чылын ботторының ажылын элээн эжиктеннер. Бүдүрүлгениң 500 ажыг мурнакчылары өзүп үнүлээн. Оларның иштинде эштер Неумывальченко, Красовский, Пичугина, Цуканов, Куулар Амыр олар чүгле хоорайга эвес, области сураглыг кижилер апарганнар. Чамдык транспорт организациялары; харылзаа аргелелиниң автотранспорт конторазы, төп автобаза болгаш «Тыва алдын» трестизиниң транспорт конторалары эки түннелдерни чедип алганнар.

Садыг организацияларының ажылында база чамдык эжиждилгелер болган. Бараан саарылгазы 5 миллион рубль ажыр өскен, магазиннерниң болгаш нинти чемненилге черлериниң саны көвүдээн.

СЭКП ТК-ның сентябрь Пленумунуң доктаалын күүсетпишаан, хоорайның партия организациязы Кызыл районуның колхоздарынга шефтээр ажылды база эжиктеткен. Часкы болгаш күскү хову ажылдарының үезинде 2,5 муң кижи киржикчилиг 70 воскресниктерни чоруткан.

Хоорайның партия комитеди партийжи-организастыг ажылдың деннелин бедиринге кичээнгейни доктаамал салып келген, ооң түннелинде коммунистерниң идепкейлии улгаткан, партия организациялары быжыккан. Чижээлээрге, төп автобазада партия организациязы (секретары эш Калинин) бодунуң бүгү ажыл-чорудулгазын бүдүрүлге черинің мурнунда турар ажыл-агыйжы сорулгалар-биле ханы холбоолыг чорудуп турар. Ол партия организациязы коммунистерниң авангардтыг ролюн чедип албышаан, кол кичээнгейни мурнакчыларның дүржүлгазын нептерериниче угландырып турар. Ооң ынай облпотребсоюзта, башкы институдунда, «Тыва алдын» трестизинде болгаш өскеда черлерде партия организациялары ботторының ажылын эжиктеннер.

Хоорайда партияның эге организациялары партия чырыдыышкының айтырыгларын элээн ханызы-биле көрүп турар апарган. Ооң ачызы-биле эрткен өредилге чылы организастыг доозулган.

Ооң-биле кады элээн хөй партия организацияларында партийжи-организастыг болгаш партийжи-политиктиг ажылдың сандаргай байдалда турарын көрбейн баар аргажок. Ол дугайын отчёт-сонгулдалыг хуралдарга 6 партия организацияларының ажылы багай деп көрүнгени, чамдык партия организацияларына шүгүмчүлел болгаш бот-шүгүмчүлед куду деннелиг болганы херечилеп турар. Болуп эткилээн отчёт-сонгулдалыг хуралдар болза, партияның хоорай комитединің эге организацияларны удуртуп турарында улуг четпестер барын тодаргай көргүскен.

Ажылчы чоннар депутаттарының хоорай Совединиң күүсекчи комитединде, культура эргелелинде болгаш даранылга комбинадында партия организацияларында шүгүмчүлелди кызар болгаш ону шын эвес көөрүнүң фактылары бар. Ынчалаажок партияның хоорай комитеди партия организацияларының ажылынче ханылап кирбейн, шүгүмчүлелди кызар болгаш шын эвес көөр чоруктар-биле кошкак демисешкен болгаш чамдык коммунистерниң кинрген медеглелдерин тоомчажок көөрүнүң фактылары база тургулаан. Партийжи шиитпирлерниң күүселдезин организастаары болгаш ону контрольдаары база четпес туугустунган. Ооң түннелинде сесии партия конференциязының, хоорай комитединиң пленумнарының болгаш бюроларының шиитпирлери четче күүсетинмейн барган.

Ооң-биле кады кадрларның идейлиг кижиждилгезинде улуг четпестер база бар. Хоорайның партия комитеди болгаш партияның эге организациялары политшколаларда болгаш белгүмнерде өөредилгениң идейлиг утказын өөренип көөрүнге контрольду боттандырбайн турар, ооң түннелинде чамдык пропагандистер марксизм-ленинчи теорияны боттарының турааз-биле хажыда бээр таварылгалар база бар боон турар. Партия чырыдыышкының системазында кол четпестериң биреэзи болза, дыңнакчыларның кичээлдерге четче келбейн турары боон турар. Марксизм-ленинизмниң кежээки университединде, хоорайның кежээки партия школазында, база политшколаларда болгаш белгүмнерде кичээлдер дыңнакчыларның элээн хөй хуузу киришпээнде эрттип турар. Чамдык партия организациялары партияның чырыдыышкының четкилерин четчелээрде частырыгларны базъ кылганнар.

Партияның хоорай комитеди болгаш чамдык партия эге организациялары партияның политиктиг ажылын ажыл-агыйжы сорулгалары-биле холбаштырарын кошкак боттандырып турар. Ол ышкаш хоорайның партия комитеди бүдүрүлгелерниң, албан черлериниң, өөредилге черлериниң ажылын эжиждиринче угланган хемчегларны кошкак боттандырып турар. Ам сорулга болза, партийжи удуртулганың деннелин бедидери дээш, улуг Ленинниң ажылдап кылганы партийжи удуртулганың принциптерин шынгыы сагыры дээш, ажыл-агый-политиктиг сорулгаларны чеднишкиннинг шиитпирлээри дээш, партия организацияларының болгаш коммунистерниң идепкейлиин бедидери дээш ажылдаары болур.

Хоорайның партия конференциязының төлээлери хооркомнуң отчедун бүгү талабиле чугаалажып көргеш, ажылды четпестерни шынгыы шүгүмчүлеп, четпестерни чайладырының хемчегларын айыткаш, партийжи-организастыг болгаш партийжи-политиктиг ажылдың деннелин бедидер талазы-биле партияның хоорай комитединче дузалаарлар.

Эш Н. С. Хрущевтиң Таджикистанга чорааны

Ноябрь 14-те болгаш 15-те СЭКП Төп Комитединиң Бирги Секретары эш Н. С. Хрущев Таджикистанның КП-зының ТК-ның секретары эш Б. Гафуров, Таджик ССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң даргазы эш Д. Расулов, Таджик ССР-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң даргазы эш Н. Додхудоев олар-биле кады Таджикистанның чамдык колхоздарынга болгаш совхозтарынга чорааш, хөвең ажылдап кылыышкының механизациязы-биле болгаш көдээ ажыл-агыйны хөгжүдериниң өске-даа айтырыгларыг-биле танышкан.

Гиссар районга болгаш Вахш шыныазынга эш Хрущев хөвеңни дөрбелчин-уяланчак арга-биле өстүрериниң бүдүрүлге дүржүлгазын тодаргай таныжып көрген. Куйбышев аттыг совхозтуң директору эш Воронин болгаш ол совхозтуң кол агроному эш Редькин үзүн дургаар болгаш доора угланыышкыныгларлыг (одуруглардың аразы 45 сантиметр) ажылдап кылган эки дөрбелчиннерлиг хөвең шөлүн көргүскеннер. Үнүштерни дөрбелчин-уяланчак арга-биле тарыыр чорук тарылганың ажылдап кылыышкының механизастаар болгаш күш-ажыл чаргыдалын дыка кызыгар арганы бээр деп чүвени дүржүлгалар бадыткаан. Анза үзүн дургаар ажылдап кылыышкының үезинде хөвең тарылгазының ажаалда-хайгааралынга бир гектарга 36 кижи-хүн чаргыдатынган, а үзүн дургаар болгаш доора ажылдап кылыышкынга—16 кижи-хүн чаргыдатынган.

Нарын волокнолуг 2 болгаш 1 сорттуг хөвеңниң дүжүдү үзүн дургаар ажылдап кылыышкында (одуруглар аразы 60 см.) гектар бүрүзүнден ортумаа-биле 21 центнерни берген, а үзүн дургаар болгаш доора (одуруглар аразы 45 дөрбелчин см.) ажылдап кылыышкында гектардан 25,4 центнерни берген; 5904 сорттуң дүжүдү үзүн дургаар болгаш доора ажылдап кылыышкынга гектардан 38,2 центнер четкен. Инженер эш Бирюков одуруглардың аразы кыска тарылга ажылынга хереглээри-биле эде таарыштырып кылган хөвеңни системазында кол четпестериң биреэзи болза, дыңнакчыларның кичээлдерге четче келбейн турары боон турар. Марксизм-ленинизмниң кежээки университединде, хоорайның кежээки партия школазында, база политшколаларда болгаш белгүмнерде кичээлдер дыңнакчыларның элээн хөй хуузу киришпээнде эрттип турар. Чамдык партия организациялары партияның чырыдыышкының четкилерин четчелээрде частырыгларны базъ кылганнар.

Партияның хоорай комитеди болгаш чамдык партия эге организациялары партияның политиктиг ажылын ажыл-агыйжы сорулгалары-биле холбаштырарын кошкак боттандырып турар. Ол ышкаш хоорайның партия комитеди бүдүрүлгелерниң, албан черлериниң, өөредилге черлериниң ажылын эжиждиринче угланган хемчегларны кошкак боттандырып турар. Ам сорулга болза, партийжи удуртулганың деннелин бедидери дээш, улуг Ленинниң ажылдап кылганы партийжи удуртулганың принциптерин шынгыы сагыры дээш, ажыл-агый-политиктиг сорулгаларны чеднишкиннинг шиитпирлээри дээш, партия организацияларының болгаш коммунистерниң идепкейлиин бедидери дээш ажылдаары болур.

Хоорайның партия конференциязының төлээлери хооркомнуң отчедун бүгү талабиле чугаалажып көргеш, ажылды четпестерни шынгыы шүгүмчүлеп, четпестерни чайладырының хемчегларын айыткаш, партийжи-организастыг болгаш партийжи-политиктиг ажылдың деннелин бедидер талазы-биле партияның хоорай комитединче дузалаарлар.

Оолдуртур тракторну, сеялканы болгаш культиваторну көргүскен.

Таджиктиң зона комплексилиг дүржүлга станциязының селекционери эш Красичков хөвеңниң чаа нарын волокно сорттарын өстүрериниң талазы-биле станцияның ажылдарының дутайын чугаалаан. 1953 чылдың дургузунда хөвеңниң үзүн дургаар болгаш доора ажылдап кылыышкының ажыктыг болганының дугайын база чугаалаан. 45 сантиметр одуруглар тарылганың үзүн дургаар ажылдап кылыышкының үезинде үнүштерни аштаарынга болгаш дөвураан ажылдап кылырынга бир гектарга 23,6 кижи-хүнү чаргыдаан; чиг-хөвеңниң дүжүдү гектардан 45,6 центнер болган. Ооң-биле кады 45 сантиметр дөрбелчин одуруглар тарылганың ажылдап кылыышкының үзүн дургаар болгаш доора ажылдап кылыышкынынг тарылганың ажылдап кылыышкынынга 9,1 кижи-хүн чаргыдатынган болгаш гектардан 47,4 центнер дүжүт алынган. Ынчангаш аная тарылгага бодаарга, 2 угланыышкыннарлыг тарылганың ажылдап кылыышкынынга күш-ажыл чаргыдалы 2,6 катап эвээш болгаш хөвеңниң дүжүдү гектардан 1,8 центнер бедик болуп турар.

Бир уя-деске үнүштерниң саның ханызбүрү кылып турган, одуруглар аразы 45—45 см; 50—50 см.; 55—55 см. болган 60—60 см. хөвең тарылгазының дөрбелчин-уяланчак аргазының талазы-биле дүржүлга ажылын үргүлчүлээрин эш Хрущев совхозтуң болгаш дүржүлга станциязының ажылдакчыларынга сүмелээн. Ол чорук ханзы-бүрү байдалдарда үнүштерни улам-на шын олуртуп тарыырын тодаргадыр аргалы бээр.

Орджоникидзейабад районуның Маленков аттыг колхозунуң даргазы эш Бурунов эр, хөрөөжен колхозчуларның болгаш МТС ажылдакчыларының элээн каш чылдарның дургузунда хөвеңниң бедик дүжүүн чедип ап турарының дугайын чугаалаан. Бир эвес 1951 чылда артель тарылганың бүгү шөлүнден ортумаа-биле 33 центнер дүжүттү гектардан ажаал алган болза, 1953 чылда 39,4 центнерни, 1954 чылда кызыы одуруглардыг хөвең тарылгазын калбаа-биле ажыглап түргаш, колхозчулар 965 гектар шөлдүн гектар бүрүзүнден 43 центнер чиг-хөвеңни ажаал алганнар. Бо чылын колхозтуң акша орулгазы 20 миллион хире рубль болуп турар.

Сталинабад районда Ленин аттыг колхозтуң даргазы эш Назаров бо чылын бедик агротехниканың ачызында колхозка 1285 гектар шөлдүг хөвеңниң дүжүдү гектардан 45 центнер четкенин чугаалаан. Колхозтуң нинти акша орулгазы 22 миллион рубль болуп турар. Ол колхозка эш Хрущев 500 олуттуг, чаа, эки деритинген клубту көргеш.

Эш Хрущев ол ышкаш Курган-Тюбе районуның Калинин аттыг колхозунга барып, колхоз даргазы эш Фатаев-биле Вахш шыныазында колхозтуң ажыл-агыйының бүгү талалыг хөгжүдезинің дугайын чугаалашкан.

Эш Хрущев республиканың колхозтарынга болгаш совхозтарынга хой ажылы-биле танышкан. Мында ээн-нептереэ хой уксаазы болза, гиссарның эттиг-чаглыг уксаазы болур. Эш Хрущев республикага нарын дүктүг хойларны хөгжүдериниң аргазын өөреним көөрү сүмелээн.

Ноябрь 15-те Курган-Тюбе хоорайга Вахш шыныазының районларының колхозтарының даргаларының, машина-трактор станцияларының болгаш совхозтарының директорларының, партия эге организацияларының секретарларының база партия болгаш совет органнарының удурткучуларының чөвүлел хуралы болгаш. Чөвүлел хуралдың киржикчилери хөвең ажаал алышкынының болгаш дүжаалгазының чоруп турарының дугайын база хөвең ажылын улам ыңай көдүрер талазы-биле хемчеглериниң дугайын чугааланнар.

Партияның Курган-Тюбе хоорхомунуң секретары эш Парамонов бодунуң санлыга хөвеңни одуруглар аразы кызыы болгаш дөрбелчин-уяланчак аргалар-биле өстүрериниң дүржүлгазының дугайын чугаалаан. Ол районуң бүгү колхозтары хөвеңни одуругларының аразы кызыы кылдыр тарып турар болгаш хөвең өстүрериниң дөрбелчин-уяланчак аргазын нептередип турар. Колхозтар бүгү шөлдеп 25,2 центнер дүжүттү гектар бүрүзүнден ажаал алганнар болгаш хөвең дүжаарының бүгү планын күүсеткеннер. Районуң хөвеңчилери бо чылын пландан ажыр 3 муң тоннадан эвээш эвес хөвеңни дүжаар деп хүлээнгеннер.

Багановичабад райкомнуң секретары эш Исаев ол районуң колхозтары пландан ажыр 2 муң тонна чиг-хөвеңни дүжаар деп медеглээн.

Пландан ажыр хөвең дүжаарының талазы-биле тодаргай хүлээлгелерни өскеда районнар алганнар. Вахш шыныазының ажыл-ишчилери нинтки-биле доктаатынган пландан чуртка 25 муң тонна хөвеңни дүжаар деп шиитпирлээннер.

Чөвүлел хурал ол ышкаш Вахш шыныазының районнарынга хөвеңниң тарыга шөлүн улам ыңай калбартырының болгаш ооң дүжүттүүн белдериниң, эт, сүт болгаш дүк бүдүрүлгезин улгаттырарының, сад болгаш виноград ажылын хөгжүдериниң айтырыгларын база чугаалажып көрген.

Чөвүлел хуралга эш Н. С. Хрущев үзүе чугаалаан, ооң чугаазын чыыганнар изиги-биле утканнар. Таджикистан улуг курлавырлардыг болгаш чоокку үеде хөвеңниң, ылангыя нарын волокно сорттарының нинти чылдазын дыка улгаттырын болур деп ол демдеглээн. Хөвең ажылын улам ыңай көдүрериниң шиитпирлиг чүүл болза, комплексилиг механизацияны нептереири болуур.

Таджикистанның көдээ ажыл-агыйының ажыл-ишчилери-биле эш Н. С. Хрущевтуң ужуражыышкыны улуг көдүрүүшкүнүнүң байдалда болуп эткен.

Ноябрь 16-да эш Хрущев Ташкент хоорайда барган.

(СЭТА).

Хөвең ажылын улам ыңай хөгжүдер айтырыгның талазы-биле чөвүлел хурал

ТАШКЕНТ, ноябрь 17. (СЭТА). Бөгүн Узбектиң Алишер Навои аттыг опера болгаш балеттиң күрүне театрынга хөвеңни ажылын улам ыңай хөгжүдер айтырыгның талазы-биле чөвүлел хурал ажыттынган. Ооң ажылында Узбекистанның, Таджикистанның, Азербайджанның, Туркменияның, Казахстанның, Киргизияның болгаш Армениянның 1200 ажыг партия болгаш совет ажылдакчылары, көдээ ажыл-агыйның тускай эртемнилери, эртемденнер, ирригаторлар, колхозтарның болгаш совхозтарның удуртукчулары, мурнакчы механизаторлар, алдар сураглыг бригадирлер болгаш звеночулар, көдээ ажыл-агый машиналарының тудуушкун бүдүрүлгелериниң төлээлекчилери киржип турарлар.

Чөвүлел хуралдың ажылында ооң мурнунда Таджикистанның болгаш Узбекистанның колхозтарынга болгаш совхозтарынга чораан, СЭКП Төп Комитетиниң Бирги Секретары эш Н. С. Хрущев, а ол ышкаш Компартиялардың Төп Комитеттериниң секретарылары: — Казахстанның —эш П. К. Пономаренко, Узбекистанның —эш А. И. Нииязов, Таджикистанның—эш Б. Г. Гафуров, Азербайджанның—эш И. Д. Мустафаев, Туркменияның — эш С. Бабаев, Киргизияның — эш Н. Р. Разаков, Армениянның—эш С. А. Товмасян, Министрлер Чөвүлелериниң даргалары: Узбек ССР-ниң—эш У. Ю. Юсупов, Казах ССР-ниң—эш Е. Б. Тайбеков, Таджик ССР-ниң—эш Д. Расулов, Туркмен ССР-ниң—эш Б. Овезов, Киргиз ССР-ниң—эш А. Суеркулов, Армян ССР-ниң—эш А. Е. Кочинян, Казахстанның КП-зының ТК секретары эш Л. И. Брежнев, ССРЭ-ниң Калбак хереглелдиң үлетпүр бараанныларының министри эш Н. С. Рыжов болгаш өскелер-даа киржип турарлар.

Чөвүлел хуралды Узбек ССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы эш У. Ю. Юсупов доңчу эге сөзү-биле ажыттан.

«1954—1958 чылдарда Узбек ССР-ге хөвең ажылын улам ыңай хөгжүдер дугайында» ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң болгаш СЭКП ТК-ның докладының күүселдезинің чоруп турарының дугайында илеткелди Узбекистанның Компартиязының ТК-зының секретары А. И. Нииязов кылган.

Ленинградтың ажылчы чоннарының хүлээлгелери

ЛЕНИНГРАД. Москваның ажылчы чоннарының патриотчу эгелекчи чоруун Ленинградтың фабрикаларында болгаш заводтарында калбаа-биле хаара туткан. Бүдүрүлгелериниң коллективтери боттарының социалистиг хүлээлгелерин эде көрүп, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедиринің, продукцияның шынарын эжиждириниң чаа аргаларын айтып турарлар.

Бешки беш чылдың дургузунда Киров заводтуң коллективи улуг чеднишкиннерни чедип алган. Чаа конструкциялыг бежен машиналарның түү-түүзү-биле бүдүрүлгезин таарыштырып кылган. Заводтуң металлургтары чаа маркаларның каннарын эзилдирерин шиңгээдип алган. Он-оо станоктарны демир кезериниң дүргедеткен чурумунче шилчиткен, кезектериин ажылдап кылыышкының минерал-керамиктиг кезилде-биле чорудуп турар.

Кировчулар нинти продукция бүдүрүп үндүрүүшкүнүнүң талазы-биле бешки беш чылдың оналгазын 1955 чылдың декабрь 5-ке чедир күүседир, келир чылын күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бо чылын херек кырында чедип алдыганнынан 8 хуу бедидер, чаа конструкциялыг он ийи машиналарының бүдүрүлгезин шиңгээдип алыр деп хүлээнгеннер.

Невскиниң В. И. Ленин аттыг машина тулуушкун заводунуң коллективи нинти продукция бүдүрүп үндүрүүшкүнүнүң талазы-биле бешки беш чылдың планын Улуг Октябрьның 38 чыл оюнга чедир күүседир деп шиитпирлээн. Невскиниң машина тудукчулары бүдүрүлгениң темпизин үзүктел чокка дүргедедип турар. Сөөлгү үениң дургузунда ийи турбинаны онаалгадан ажыр эптеп чыгганнар. Коллектив болза, 1950 чылдың деннели-биле алырга 1955 чылда күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн 75 хуу бедидер, 1950 чылга удур улустуң хереглел бараанныларының бүдүрүлгезин 5,5 катап улгаттырар, чаа хевирниң ийи турбиналарының болгаш өске-даа дериглериниң бүдүрүлгезин шиңгээдип алыр деп шиитпирлээн.

С. М. Киров аттыг «Электросила» заводта бо чылын күш-ажылдың бүдүрүкчүлүү 1950 чылдың деннелиндеи 40 ажыг хуу өскен. Бо чылын бүдүрүп үндүрген турбогенераторларның нинти күчүзү 1950 чылдың деннелинден барык-на 3 катап ажыг болуп турар. А гидрогенераторларныы—5 ажыг катап өскен. Ол болза, ажылчыннарның болгаш инженерлиин чогаадыкчы күш-ажылының түннели болур. Чүс-чүс ажылчыннар беш чылдың нормазын күүсеткеннер, дыка хөй кижи үш чыл 10 айларын дургузунда ийи беш чылдан эвээш өвес оналгаларны күүсеткеннер.

Найыслалдың бүдүрүлгелериниң эгелекчи чоруунга холбаштыр цехтерге хуралдар болуп эткен. Заводтуң коллективи нинти продукция бүдүрүп үндүрүүшкүнүнүң талазы-биле бешки беш чылдың планын хуусаазындан 6 ай эрте күүседир, 1955 чылда күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн 1950 чылдың деннелинден 50 хуу бедидер деп шиитпирлээн. Бүдүрүлгениң чаартыкчыларының мурнакчы дүржүлгаларын калбаа-биле нептередирин айыткан. 100 ажыг бүдүрүлге чорудулгаларында металл ажылдап кылырының дүргедеткен методтарын ажыглап турар. (СЭТА).

П. И. Чайковскийге тураскаалды Москвада ажытканы

Совет чазактың шиитпири-биле улуг орус композитор Петр Ильич Чайковскийге тураскаалды Москвада тудуп кылган.

Ноябрь 15-те тураскаалдың байырлалдыг ажыдыышкыны болган. Хүндүскүүнүң 4 шакта тураскаалды тургускан күрүне консерваториязының бажыңының чанынга найыслалдың ажылчы чоннарының төлээлекчилери, культураның болгаш уран-чүүлдүң көскү ажылдакчылары чыылган.

Митингини ССРЭ-ниң культура министри Г. Ф. Александров ажыткан. Бодунуң улузунга болгаш бүгү кижи төрелгетенге ханы хүндүткелди алган П. И. Чайковскийниң чогаалын тайылбырлап чугаалаан. Төрээн чүртүнга, бодунуң улузунга изиг ынакшыл Чайковскийниң аалгы бүрүзүнде дыңналып турар. Бо болза, ооң музыказын совет кижи бүрүзүнге билдингир кылып турар. Чайковский улус дугайын болгаш улуска бижип турган. Чайковский бодунуң чогаалдары-биле төрээн бойдузунуң чаражын, кижиниң чаражын илередип турган. Чайковскийниң уран чогаалы депшилгелиг бүгү кижи төрелгетенге үнелиг.

Эш Александров митингини ажыткан. Чыылганнар изиг-биле адыш часкаан.

Тураскаал ССРЭ-ниң улустуң чурукчузу В. И. Мухинаның төлевилели-биле тургустунган. Композиторну чогаал бодап турган үезинде кылдыр хевирлеп көргүскен. Тураскаалдың бедиш үнген гранит дөжелгезинден чартык төгерик херим тарап чоруткан. Херимниң хана характерының уран-чечен угулзазында П. И. Чайковскийниң төрүтүнген болгаш өлген хүнүн, композиторнуң чогаалдарындан: «Евгений Онегин» деп операзындан, «Лебединое озеро» деп балеттен, алдыгы симфониядан, бирги квартеттен, скрипка концертизинден, романстан алган музыканың домактарын хүлерден сиилий шуткуп турган кылган.

Консерваторияның бажыңының мурнунда, чоокта чаа тарыш олуртаан хадыннар, шивилер, сирень дөстери тураскаалга кайгамчыктыг чараш хевирни киирер болгаш чазын орустуң бойдузунун кончуг чараш булуну болу бээр.

ССРЭ-ниң Совет композиторлар Эвилелиниң чингине секретары Т. Н. Хренников митингиге чүве чугаалаап, П. И. Чайковскийниң Москва консерваториязынга ажыл-чорудулгазының дугайын демдеглээн.

Ооң соонда композитор Д. Д. Шостаковичиге сөс берген.

Бөгүн ажыттынып турар тураскаал болза, Чайковскийниң алдар-хүндүзүнүң болгаш өлүм чогунуң чүгле демдээ эвес, бо болза, бистиң чүртүвүстүң улустарының геннадыг композиторга улуг хүндүткелиниң болгаш ынакшылының демдээ болур деп чугаалаан.

Чугаалар доозулган. П. И. Чайковскийниң «Байырлал маршын» ССРЭ-ниң Камгалал министерствозунуң оркестри күүсеткен. Тураскаалга чечектер салып эгелээн. Найыслалдың ажылчы чоннарындан, Совет композиторлар Эвилелинден, П. И. Чайковский аттыг Күрүне консерваториязындан, Гнесиннер аттыг музыка-педагог институдундан болгаш өске-даа черлерден чечектер салган.

Кежээ орайга чедир П. И. Чайковскийниң тураскаалының чанынга кижилер дыка хөй турган.

(СЭТА).

Артиллерия хүнүнге уткуштур

ЛЕНИНГРАД. Бүгү улустуң байырлалы Артиллерия хүнүн Ленин хоорайның ажылчы чоннары калбаа-биле демдеглээринге белеткенин турар.

ДОСААФ-тың организациялары хоорайның бүгү районнарынга «Совет Армияның кайгамчыктыг артиллериязы» деп темалыг сургаалда илеткелдерни эрттирген. Ийи хүн ажыг илеткелчилер Артиллерия хүнүнге тураскаатканы лекцияларны, беседаларны бүдүрүлгелериниң цехтеринге, албан черлеринге, өөредилге черлеринге кылган. Ада-чүрттүң Улуг дайынының киржикчилери—артиллержилериниң чугаазын бөгүн С. М. Киров аттыг «Электросила», «Кызыл үшбулун», Куйбышев аттыг карбюратор заводтарының, «Скороход» фабрикаларының болгаш өске-даа бүдүрүлгелериниң ажылдакчылары дыңнаан.

Артиллерияның төөгү музейи Ордуларга, Культура бажыңнарынга, ажылчыннар клубтарынга ажылчы чоннар-биле алдарлыг дайынчылар артиллержилер-биле ужуражыышкыннарны организастап турар.

Катап чаартканының соонда каш хонук бурунгаар ажыттынган артиллерияның төөгү музейинге бо хүннерде хөй көрүкчүлер келген.

(СЭТА).

Октябрьның социалистиг Улуг революциязының 37 чыл оюнуң дугайында М. З. Сабуровтуң илеткелин тускай ном кылдыр парлап үндүрген

Күрүнеиин политиктиг литературалар үндүрер парлалга чери М. З. Сабуровтуң 1954 чылдың ноябрь 6-да Москва Совединиң байырлыг хуралынга кылганы «Октябрьның социалистиг Улуг революциязының 37 чыл ою» деп илеткелин тускай ном кылдыр парлап үндүрген.

Ук ном массалыг тираж-биле парлатынган.

(СЭТА).

Грузияның чимистери

ТБИЛИСИ. Грузияның Кара далай куржаанда колхозтарында мандариннерниң болгаш субтропиктиг хурмыннарның массалыг ажаал алышкыны чоруп турар. Апельсиннерни чигир кылыры-биле арттырып турар болгаш амдыызында оларга дегбейн турар; оларны ноябрьның сөөлгү хүннеринде ажаал алыр. Ооң-биле Грузиялга 7 айларның дургузунда үргүлчүлээр садтарның дүжүдүнүн ажаал алышкын сезону доостур.

Амданының болгаш чыдының талазы-биле ананаска дөмейлежир чулуктуг мушмул апрельдиң баштайгы чартыында быжа бээр. Ону ажаал күш четикпейн турдала, Кура болгаш Рвони хемнериниң унунга абрикостарның болгаш алычилериниң ажаал алышкыны өгелээр. Оларның соонда вишня, черешня, яблоко, груша, персика, инжир, слива, айва, гранат, фейхоа, тоорук быжып эгелээр...

Республиканың садтарында чимистиг культураларның 30 ажыг хевирлери өзүп турар, оларның дыка хөйү он-он сорттарлыг. Эртемден садчылар — колхозтарның чаартыкчыларының өстүргени дыка хөй кайгамчык сорттар бар. Чижээ, «Кехура» деп яблоко бодунуң чаазын чидирбес болгаш бүдүн чылдың дургузунда үрелбес. Өске-даа кат-чимистер кайгамчык эки шынарлыг болуп турарлар.

Ам садтарның күскү тарып олуртуушкуну чоруп турар.

(СЭТА).

Нефтичилерниң күш-ажылчы чедиишкиннери

БАКУ. Октябрь мурнуу чарыының чарыжына чедип алдынган чедиишкиннерни быжыглавышаан, «Гюргяннефть» трестиниң нефтичилери болза, 11 айларның программын күүсеткеш ноябрь 14-те күш ажылчы чаа тиилелгени чедип алган.

Бо чылын далай иштинден нефти казып тывары 35 хуу улгаткан. (СЭТА).

ПАРТИИЖИ АМЫДЫРАЛ

Партия чырыдыышкынын тодаргай удуртур

Коммунистерниң политиктиг өөредилгеэн—оларның идей-политиктиг өзүлдезиниң кол негелдези болур. Коммунистерниң болгаш партия кежигүү эвес кадрларның политиктиг медерелиниң болгаш идейлиг каңналыышкынының деңнелинден коммунистиг тургузуушкунуң сорулгаларын шиитпирлээринге оларның идепкейлиг болуру хамааржыр. Боттарының политиктиг билиин бедидери дээш могаг чокка ажылдаарын партия олардан шыңгыы негеп турар. Оларның өөрениринге бүгү таарымчалыг байдалдар бисте бар. Марксизм-ленинизмниң классиктериниң чогаалдарын, көргүзүг материалдарын, политэкономияның өөредилге номун хөй тиражтыг парлап үндүрген. Пропагандист кадрларны белеткээринге хөй түңүг акша-хөрөңгини үндүрүп берип турар.

Партия чырыдыышкынының системазынга чаа өөредилге чылын организастыг өгелевишаан, областың партия организациязы өлөөн ажылдарны чоруткан. Партияның Кызыл хоорому, райкомнар партия чырыдыышкынының четкизилге дыннакчыларның составын оларның эки-туразын, билиин барымдаалаң четчелээринче улуг кичээнгейни салган. Оон түңнелинде белүүмнерде болгаш политшколаларда дыннакчыларның составы эрткен чылдагызындан өлөөн экижээн, марксизм-ленинизмниң боттары өөреним турарларының саны каш катап өскен.

Пропагандист кадрларны белеткээринче улуг кичээнгей база салдынган. СЭКП обкомунуң чанында организастатынган курстарга 200 хире пропагандистер өөреним эрткен. Ол чорук пропагандистерниң составын теория талазы-биле белеткелдиг кадрлар-биле долдуруп, ону өлөөн экижидер арганы берген. Партия өөредилгези өгелээни-биле чергелештир, пропагандистерниң доктаамал семинарларын СЭКП-ниң Эрзин, Таңды, Чөөн-Хемчик райкомнары организастыг болгаш бедик деңнелге эртиргеннер.

Партия өөредилгезиниң системазынга чаа өөредилге чылын Эрзин райкому өлөөн организастыг өгелээн. СЭКП райкому, оон секретары эш Чымба, пропаганда болгаш агитация кылдызының эргелекчизи эш Чамзырай өөредилгениң баштайгы хүннеринден өгелээш-ле аная контроль ажылын эки турускан. Кичээлдерге бюро кежигүннери олуржуп турар. Марксизм-ленинизмни боттары өөреним турарларга болгаш партия төөгүзү өөренир белүүмнерниң дыннакчыларынга лекциялар номчууру-биле шыырак билиглиг 6 кижи составтыг лекторларны райком бюрозунга бадылаш, тускай турускан. «Чаа орук» колхозта партия өөредилгезиниң чоруп турарының дугайында айтырыгны райком бюрозунга чугаалажып көрген. Райкомнуң библиотеказында дежурный үргүлчү ажылдап турар. Ол районнуң «Коммунизмче орук», «Сталинчы орук» колхозтарда белүүмнер болгаш политшколалар (пропагандистери эштер Күнзен, Айдыц-оол), Кызылдың харылзаа конторазында партия төөгүзүн өөренир белүүм (пропагандизи Серов) кичээлдерни бедик деңнелге эртиргеннер.

Ындыг болза-даа партияның чамдык райкомнары болгаш эге организациялары коммунистерниң өөредилгезинде чогуур кичээнгейни салбаан болгаш СЭКП ТК-ның база обкомунуң айтыышкыннарын ам-даа күүсетпээн деп чүвени партия чырыдыышкынының четкизинде амгы байдалдар тодаргай көргүзүп турар. Бай-Тайга, Барыын-Хемчик районнарда партия өөредилгези баштайгы хүннерден-не организас чок өгелээн. Харын-даа ол райкомнарның секретарылары эштер Доржу, Санчай олар «дүжүт ажаалдазы доозулбаан чүве төлээде партия өөредилгези октябрь 15-те эгелээр чүве» деп бодалга артканы-биле четчедээшкинни безин хожудаашкын-биле чорутканнар. Белүүмнерниң, политшколалардың дыннакчыларының четчелээшкинин эки-тура барымдалавайн, СЭКП ТК-ның айтыышкынын каржызы-биле хажытканнар. Чижээ, Бай-Тайга районнуң Молотов аттыг, Барыын-Хемчик районнуң «Совет Тыванның 5 чылы», «Кызыл тараачын» колхозтарда белүүмнерниң болгаш политшколалардың дыннакчыларын ынчаар четчелээн болгаш өөредилге хүнүвде кым, канда өөренирин коммунистер билбес болуп турган.

Барыын-Хемчик районнуң өлөөн хөй колхозтарында партия организацияларынга октябрь 8—9-ка чедир чүгле организастыг кичээлдер болуп эрткилээн, кичээлдер үстүр чорук уламчылап турган. Бай-Тайга районнуң Сталин аттыг, «Победа» колхозтарда партия организацияларынга кичээлдер октябрь 15-ке чедир эгелевээн турган. Пропагандистерниң семинарларын ол райкомнар эртирбээн. Пропагандистерне шын шилип алыр ажылды эренгей көрүп, бюроларга бадылаваннар. Ол чорук чүнү көргүзүп турарыл дизе, дыннакчыларның болгаш пропагандистерниң шыңгыы кежээки школаларында өөредилгениң шынарын бедидеринге онза кичээнгей салыры чугула. Кичээлдерниң идейлиг утказы партия чырыдыышкынының ажылында кол үүл болур. Кайы бир темаларга кичээлдерни эртиргерде дыннакчыларның соөөгейни салбаан болгаш СЭКП ТК-ның база обкомунуң айтыышкыннарын ам-даа күүсетпээн деп чүвени партия чырыдыышкынының четкизинде амгы байдалдар тодаргай көргүзүп турар. Бай-Тайга, Барыын-Хемчик районнарда партия өөредилгези баштайгы хүннерден-не организас чок өгелээн. Харын-даа ол райкомнарның секретарылары эштер Доржу, Санчай олар «дүжүт ажаалдазы доозулбаан чүве төлээде партия өөредилгези октябрь 15-те эгелээр чүве» деп бодалга артканы-биле четчедээшкинни безин хожудаашкын-биле чорутканнар. Белүүмнерниң, политшколалардың дыннакчыларының четчелээшкинин эки-тура барымдалавайн, СЭКП ТК-ның айтыышкынын каржызы-биле хажытканнар. Чижээ, Бай-Тайга районнуң Молотов аттыг, Барыын-Хемчик районнуң «Совет Тыванның 5 чылы», «Кызыл тараачын» колхозтарда белүүмнерниң болгаш политшколалардың дыннакчыларын ынчаар четчелээн болгаш өөредилге хүнүвде кым, канда өөренирин коммунистер билбес болуп турган.

Барыын-Хемчик районнуң өлөөн хөй колхозтарында партия организацияларынга октябрь 8—9-ка чедир чүгле организастыг кичээлдер болуп эрткилээн, кичээлдер үстүр чорук уламчылап турган. Бай-Тайга районнуң Сталин аттыг, «Победа» колхозтарда партия организацияларынга кичээлдер октябрь 15-ке чедир эгелевээн турган. Пропагандистерниң семинарларын ол райкомнар эртирбээн. Пропагандистерне шын шилип алыр ажылды эренгей көрүп, бюроларга бадылаваннар. Ол чорук чүнү көргүзүп турарыл дизе, дыннакчыларның болгаш пропагандистерниң шыңгыы кежээки школаларында өөредилгениң шынарын бедидеринге онза кичээнгей салыры чугула. Кичээлдерниң идейлиг утказы партия чырыдыышкынының ажылында кол үүл болур. Кайы бир темаларга кичээлдерни эртиргерде дыннакчыларның соөөгейни салбаан болгаш СЭКП ТК-ның база обкомунуң айтыышкыннарын ам-даа күүсетпээн деп чүвени партия чырыдыышкынының четкизинде амгы байдалдар тодаргай көргүзүп турар. Бай-Тайга, Барыын-Хемчик районнарда партия өөредилгези баштайгы хүннерден-не организас чок өгелээн. Харын-даа ол райкомнарның секретарылары эштер Доржу, Санчай олар «дүжүт ажаалдазы доозулбаан чүве төлээде партия өөредилгези октябрь 15-те эгелээр чүве» деп бодалга артканы-биле четчедээшкинни безин хожудаашкын-биле чорутканнар. Белүүмнерниң, политшколалардың дыннакчыларының четчелээшкинин эки-тура барымдалавайн, СЭКП ТК-ның айтыышкынын каржызы-биле хажытканнар. Чижээ, Бай-Тайга районнуң Молотов аттыг, Барыын-Хемчик районнуң «Совет Тыванның 5 чылы», «Кызыл тараачын» колхозтарда белүүмнерниң болгаш политшколалардың дыннакчыларын ынчаар четчелээн болгаш өөредилге хүнүвде кым, канда өөренирин коммунистер билбес болуп турган.

Барыын-Хемчик районнуң өлөөн хөй колхозтарында партия организацияларынга октябрь 8—9-ка чедир чүгле организастыг кичээлдер болуп эрткилээн, кичээлдер үстүр чорук уламчылап турган. Бай-Тайга районнуң Сталин аттыг, «Победа» колхозтарда партия организацияларынга кичээлдер октябрь 15-ке чедир эгелевээн турган. Пропагандистерниң семинарларын ол райкомнар эртирбээн. Пропагандистерне шын шилип алыр ажылды эренгей көрүп, бюроларга бадылаваннар. Ол чорук чүнү көргүзүп турарыл дизе, дыннакчыларның болгаш пропагандистерниң шыңгыы кежээки школаларында өөредилгениң шынарын бедидеринге онза кичээнгей салыры чугула. Кичээлдерниң идейлиг утказы партия чырыдыышкынының ажылында кол үүл болур. Кайы бир темаларга кичээлдерни эртиргерде дыннакчыларның соөөгейни салбаан болгаш СЭКП ТК-ның база обкомунуң айтыышкыннарын ам-даа күүсетпээн деп чүвени партия чырыдыышкынының четкизинде амгы байдалдар тодаргай көргүзүп турар. Бай-Тайга, Барыын-Хемчик районнарда партия өөредилгези баштайгы хүннерден-не организас чок өгелээн. Харын-даа ол райкомнарның секретарылары эштер Доржу, Санчай олар «дүжүт ажаалдазы доозулбаан чүве төлээде партия өөредилгези октябрь 15-те эгелээр чүве» деп бодалга артканы-биле четчедээшкинни безин хожудаашкын-биле чорутканнар. Белүүмнерниң, политшколалардың дыннакчыларының четчелээшкинин эки-тура барымдалавайн, СЭКП ТК-ның айтыышкынын каржызы-биле хажытканнар. Чижээ, Бай-Тайга районнуң Молотов аттыг, Барыын-Хемчик районнуң «Совет Тыванның 5 чылы», «Кызыл тараачын» колхозтарда белүүмнерниң болгаш политшколалардың дыннакчыларын ынчаар четчелээн болгаш өөредилге хүнүвде кым, канда өөренирин коммунистер билбес болуп турган.

Барыын-Хемчик районнуң өлөөн хөй колхозтарында партия организацияларынга октябрь 8—9-ка чедир чүгле организастыг кичээлдер болуп эрткилээн, кичээлдер үстүр чорук уламчылап турган. Бай-Тайга районнуң Сталин аттыг, «Победа» колхозтарда партия организацияларынга кичээлдер октябрь 15-ке чедир эгелевээн турган. Пропагандистерниң семинарларын ол райкомнар эртирбээн. Пропагандистерне шын шилип алыр ажылды эренгей көрүп, бюроларга бадылаваннар. Ол чорук чүнү көргүзүп турарыл дизе, дыннакчыларның болгаш пропагандистерниң шыңгыы кежээки школаларында өөредилгениң шынарын бедидеринге онза кичээнгей салыры чугула. Кичээлдерниң идейлиг утказы партия чырыдыышкынының ажылында кол үүл болур. Кайы бир темаларга кичээлдерни эртиргерде дыннакчыларның со-

М. БАВУУ,
СЭКП обкомунуң инструктору.

Тууйбу заводунуң мурнакчылары

Тууйбу заводунуң коллективиниң ажылчыннары болгаш инженер-техниктиг ажылдакчылары чылдың бүүрүлге ооның күүседир дээш боттарының бүгү күжүн салып турар. Ам олар тууйбу өртедирин үргүлчүлевишаан.

Тууйбу өртедикчилери аныяк мастер эш Хлюшкинаның удуртулгазы-биле ажылдап турар. Дуржулгалыг мастер тууйбу өртедир цехте ажылчыннарның күжүн шын организастаан. Ол чорук бүүрүлге планын күүседиринге болгаш күш-ажылдың бүүрүкчүлүүн бедидеринге дузалаан. Цехте эштер А. Лихачева болгаш К. Могульская олар идепкейлиг ажылдан, ажылга кызымаккай чоруун көргүзүп турар. Олар өөлчегде 2600 тууйбу өртелир турган, херек кырында 5 муң тууйбуну өртедип турар.

Тууйбу заводунуң шалыпчы ажылчыны эш К. Амыр кылып турар ажылының мергежилин эки билип алган. Бир ажылчын өөлчегде 2600 тууйбуну суугуга чый салыр нормалыг турда, дуржулгалыг ажылчын К. Амыр бир өөлчегде 7 муң чедирин турар. Эш К. Амыр бодунун ол мурнакчы дуржулгазын кады ажылдап турар эш-өөрүнге айтып берип турар.

Ам коллективтиң ажылчыннары тууйбу өртедириниң чыл планын декабрь 5-ке чедир бүүрүп күүседир дээш бүгү күжүн салып турар.

С. ФАТЕЕВ.

Планын үргүлчү ажыр күүседип турар

Тес-Хем районнуң Кызыл-Чыраа көдөө Советте алгы-кеш, өлүк белеткелиниң агентизи эш Ш. Дүшпүн хүлээлгелиг ажылынга дыннангыр ак-сеткилдиг ажылдап турар.

Эш Дүшпүн улуг, биче алгы-кешти 1415-ти садып алыр планныг турган болза, 2104 алгыны садып алган база 8335 килограмм дүк содып алыр планын 112 хуу кылдыр, мал хылы садып алыр планын 294 хуу күүсеткен. Ол ышкаш оъкчемзек чедирери-биле тайгада ацчылар кезин чоруп турган, 2502 диниин хүлээп алган дужаган. Эткен чылын эш Дүшпүн алгы-кеш, өлүк дужаарының планын база-ла ажыр күүсеткеш, 2200 рубль-биле шаннаткан.

А. ДОРЖУКАЙ.

Үлегерлиг ажылдакчы

Эрзин районнуң Мөрен көдөө Совединде магазин эргелекчизи эш П. Ойдуп чөнүүп мурнунга хүлээлгезин ак-сеткилдиг күүседип турар.

Эш Ойдуп чонга кандыг-кандыг бараанкар чугула хереглетиниң турарын үргүлчү айтырып, бараанларны четчелеп ап турар болгаш совет садыгның чонга ужурдузазының дугайында беседаларны үргүлчү чорудуп келген. Магазин барлан саарылгазының ай болгаш квартал планнарын 120—150 хуу чедир күүседип турар. Ол ышкаш магазиниң кышка удур септелгези доозулган.

Эки ажылдап турары дээш, эш Ойдупту райпо баштаар чериниден өртектиг чүүлдер-биле шаннаан.

С. ЧАМЧАЕВ.

МАЛДЫ ХҮР КЫЫШ АЖЫРАРЫ ЧУГУЛА СОРУЛГА

Кыштаглаашкынга эки белеткенген

СЕСЕРЛИГ. (Телефон-биле). Каныг-даа ажылдың чедишкиниг болуру анаа хыпамчалыг белеткелден болгаш организастыг удуртулгадан хамааржыры билдингир. Кызыл районда «Баян-Хем» колхозэрткен чылын кышка эки белеткенген, оон уламынан колхозтуң малы менди, сомис чыл ашкан. Бо чылын мал өстүрүвүнин күрүне планын ол колхоз ниитизи-биле 114 хуу күүсеткени таварылга өвес, чаңгыс эп-сеткилдиг күш-ажылдың база тодаргай херечизи болур.

Ниитивин мал ажылында чедишкинверни быжыглавышаан, моон сонгаар улам бедик көргүзүүлериг болурунга колхоз баштаар чери (даргазы эш Норбу) боттуг хемчегларни ап турар. Бо чылын сиген белеткээринин планын 116 хуу күүсеткен, 600 тонна саван бөлүп алыр планны тургаш, херек кырында 670 тоннаны сарааттан алган, силос салыры болгаш өске-даа мал чемнери белеткээр сорулга чедишкиниг күүсетинген.

Мал ажылының эң харыысалгалыг кышкы үеви келген. Шээр малдың 5, инектиң 4 кыштаглары бүрүн сеңгетинген. Амгы үеде саар инекти 2 кезек кыштагларда көжүрген, а аныяк инектерни база шээр маллы харның байдалынга хамаарыштыр көжүрериге белен. Ферма эргелекчилери эштер Базаан, Шаравии олар эки ажылдап турар.

Чамдык колхозтар белеткелди дооспаан

ТЭЭЛИ. (Телефон-биле). Көдөө ажылышчылерниң ылангыя колхозчу малчыннарның амгы кол кичээнгейи мал кыштагладыышкының чөп организастаарынче, чедир кылдынмаан белеткелдерни дүрген доозарынче угланган чоруп турар. Бай-Тайга районнуң чамдык колхозтарының белеткели багай эвес, малын амгы үеде бүрүн кышкы турлагларже көжүрген «Тиилелге» колхоз— 200 тонна, «Дөц-Терек»—150 тонна, «Мурнакчы»— 120 тонна сигенни кыштагларында чедирген.

Районнуң девискээринде ноябрьниң 10-дан эгелеп кыш болган, хар 10—20 сантиметр чедип турар. Мындыг үүрдө-даа чамдык колхозтар малын мынчага чадагай шөлде доңуруп турары канчап-дыа таарышпас. Сталин аттыг колхоз (даргазы эш Кула) септелгезин ам-даа дооспаан, кажаалар чедишпес хевээр, а Молотов аттыг колхоз (даргазы эш Маадыр) хөй кыштагларындан өлөөн каш кажааларны инек фермазынче көжүрүп тутканындан амгы үеде дөрт коъдан хойнуң кажаазы чок.

Бергедээшкинге таваржып эгелээн

Улуг-Хем районнуң Эйлиг-Хемде Сталин аттыг көдөө ажыл-агый артели кыштаглаашкын белеткелин чогуур үеэзинде эки организастыг чорутпааны-биле амгы үеде ол колхозтуң малы кыштаглаашкын талазы-биле шуут бергедээшкинде таваржып турар.

Ол колхоз ниитиниң малынга чем белеткеп алыр талазы-биле база четпес ажылдаан, сигенни чүгле 43 хуу белеткээн, тараа саванын шуут ажаап албаан.

Шээр малдың 9 кажааларының чүгле 4-нүң хөржеңин хоорган, 5 кыштаглардың кышка белеткели шуут кылдынмаан. База 1678 баш шээр малдарның кышкы кажаалары амга чедир шуут кылдынмаан.

Мал кыштагладырының ажылын дүргедир талазы-биле тудуг бригадири эш Анай-оол тудугжулары-биле кыштагларже чоруткан хирезинде херек кырында оон тудугжулары кыштагларда кажаалар тутпайн, харын амы хуузунда ажылын бодап, тайгаларда аңнап, диңнеп турарлар.

Мал кыштагладыышкынының белеткелиниң байдалы ындыг турунда колхозтуң баштаар чериниң даргазы эш Хунажык, партия эге организациязының секретары эш Оолак олар ол дугайында кандыг-даа сагыш салбайн, организастыг хемчегларни албайн турар чорук канчаңдаа таарышпас.

Х. СЕМИС-ООЛ.

ЧЫЛГЫЧЫНЫҢ ЧЕДИИШКИНИ

Чөөн-Хемчик районнуң «Коммунизмче орук» көдөө ажыл-агый артелиниң кежигүү Моңгуш Комбуштай колхозка кирген хүнүнден-не өгелээш чылгы мал фермазынга ажылдап өгелээн.

М. Комбуштай чыл бүрүде бодунга быжыглаан белер бүрүзүнден кулуннарны менди камгалап келген. Эткен чылын 50 төрүүр белериниден 50 кулуннарны камгалап алгаш менди доруктуруп өстүрген. Бо чылын бодунга быжыглаан кадарып турар 53 төрүүр белериниден 52 кулуннарны камгалап ап, ол кулуннарны менди доруктуруп өстүрген.

Эш М. Комбуштай чылгызын эки одарларга өөлчештирип кадарып, эки күштүг кылдыр семирткен болгаш төрүүр белерни буденновчу уксаалыг аскырлар-биле чыл бүрүде эдериштирер ажылга кол кичээнгейни салып келген. Ол ам бо чылын бодунга быжыглаан 53 белерни болгаш немей төрүүр аныяк белерни буденновчу ускааның аскырлары-биле бүрүн эдериштирип алган. Оон кулуннары чоокку үш чылдан бөөр эки уксаалыг болу берген.

Чылгыларын шыктың агаар бойдузунуң байдалынан эки күштүг ажырар хүлээлге алгаш кызымаккай ажылдап, чылгызының кышкы одар белчиприн таарыштыр планнап алган.

1954 чылдың баштайгы авансызынга 6 тонна ажыг тараанны, 2500 рубльди алган.

Эш М. Комбуштай дуржулгалыг чылгычы. Чылгы малдаар ажылды ол кончугла эки билир. Кажан чылгыны хүлээп алырда 37 баш турган, ам 669 башка чедир өскен.

С. КЫЗЫЛ-ООЛ.

БҮГҮ-ЭВИЛЕЛДИҢ КӨДӨӨ АЖЫЛ-АГЫЙ ДЕЛГЕЛГЕЗИНДЕ

„Совхозтар“ павильонда

Улуг, бедик механизастатынган күрүне бүдүрүлгелери болур совхозтар бистиң чуртувустуң чонунга көдөө ажыл-агый продуктулары, чиик база аъш-чем үлетпүрүнге чиг-эт бүдүрериниге улуг рольду ойнап турар. Ам үеде чүгле ССРЭ-ниң Совхозтар министерствозунда безин 3.628 совхозтар бар, а олар ниитизи-биле 5.000 хире санатынып турар. Совхозтарның чепсеглелинде 169 муң тракторлар (15 аът күжүнге шилчидерге), 38 муң комбайннар болгаш өске-даа хөй санныг нарын көдөө ажыл-агый машиналары, чепсек-херекселдери бар.

Коммунистиг партияның болгаш Совет чазактың ажылдап кылганы көдөө ажыл-агыйның бүгү алырларын үнелеши-биле көдүрериниң ылаңгыя тараа бүдүрүлгезин улгаттырарының программазы күр болган күруккан черлер шиңгээдип алырының районнарынга чүс-чүс чаа тараа фабрикаларын организастаарының эргежок чугулазын болуурган. Бо чылын безин чаа черлерде 124 улуг тараалан совхозтар тургустунган. 1954—1955 чылларда чаа ажыл-агыйлар 16.700 тракторларны, 31.964 автомашиналарны, 275 кежүү чоруур электри станцияларын алыр. Чурталгага хереглээр 290 муң дөрбелчин метр ниити чурталга шөлдүг чангыс-аай бажыннар туттунгулаан.

Чоокку үеде Кустанай областына ам-даа 80, Акмолинск областа—53, Кокчетов областа—30 чаа совхозтар тургустучар. Чаа совхозтар ол ышкаш Алтай болгаш Красноярск крайларда, Челябинск, Новосибирск, Кемерово, Омск, Саратов, Чкалов областарында тургустунуп турар. Олар амгы үениң техниказы-биле чепсеглеңген, 20—25 муң гектар тарылга шөлдерлиг улуг тараалаң ажыл-агыйлар болур.

Совет күрүне совхозтарны мергежиллиг кадрлар болгаш тускай эртемниглер база механизаторлар-биле хаңдырар дугайында улуг сагыш салышкынны өлередип турар. Партияның болгаш чазактың кыйгырыын ёзугаар чаа совхозтарда: 3.300 трактористер, 10.600 септекчи ажылчыннар, 7.400 тудугжулар, 1.130 инженерлер болгаш техниктер, 477 агрономнар барган. Совет кижилер амгы үениң көдөө ажылагый техниказын билири-биле ажылгавышаан 1954 чылда күр болгаш күруккан черлер шиңгээдир талазы-биле кынчаар-даа аажок улуг ажылды кылган. Чаа черлерге тараа культураларының тарылгазының планын совхозтар бо чылын 176 хуу күүсеткен. Күр болгаш күруккан черлер шиңгээдип алырының күсели-биле 1954—1955 чылларда совхозтарга кызылтас база чиңгетараа тарылгазы 4,3 миллионга улгадыр, а чыл бүрүде совхозтарның тараа дужаалдазы чоокку 2—3 чылларда беш үс миллион пудтан эвээш эвес болур.

Бүгү-эвилелдиң көдөө ажыл-агый делгелгезинде «Совхозтар» павильонда совхоз бүдүрүлгезиниң чедишкиннери мурнакчы, бедик орулгалыг күрүнеиң көдөө ажылагый бүдүрүлгелериниң байлак дуржулгазы калбаа-биле делгетинип көргүстүүген.

Ол делгем-улуг павильоннуң 6 залдарынга, хөй санныг делгеглерге келген кижилер боттарының чедип алышкыныларын калбаа-биле көргүзүп турар 46 совхозтарның ажыл-чорудулгалары-биле таныжарлар.

Кириилде залда чараш-чаагай кылдыр кылган ийи чуруктар. Экскурсантыларны чуртта тускайжыткан совхозтарны тургузуп турары-биле таныштырып турар. Төп делгеглериниң материалдары ССРЭ-ге совхозтар тургузуушкунуң төөгүзүн, оларның сан талазы-биле өзүлдезин болгаш шынар талазы-биле өскерлиишкиннерин көргүзүп турар. Коммунистиг партия болгаш Совет чазак совхозтарының мурнакчы ажылдакчыларының күш-ажылын ханчаар бедик үнелеп турарын тускай делгеглерден көрүп болур. Совхозтар ажылдакчыларының иштинде 49 Сталинчы шаңналдың лауреаттары, 1.124 Социалистиг Күш-ажылдың Маадырлары, 37.177 ССР Эвилелиниң орденнери болгаш медальдары-биле шаңнатканнар саналтынып турар.

«Тараа» залга экскурсантылар үр-ле доктаап турар. Чуртта эң баштайгы Ростов областың «Гигант» деп тараалаң совхозу делгелгеге чораан кижилерниң онза сонуургалын болдуруп турар. Бодунуң 25 чыл ажыл-чорудулгазының дургузунда ол ажыл-агый күрүнеге 37.695 муң пуд тараанны дужааган. 1953 чылда аңаа үүс гектар тарылга шөлдүг шыныалар болгаш оларлар бүрүзүнге чижеглеп алырга бир центнерниң бот-үнези 18 рубль 28 копеек болур 496 центнер тараа алдынган. Чер ажылының культуразын болгаш күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн соксаал чокка бедитпишаан, совхоз эткен чылын бир центнер тараа бүдүреринге чүгле 0,25 кижи-хүнү чарыгдаан; үнүш ажылында ажылдап турар ажылчын бүрүзүнге 356 центнер тараа алдынган. Бүдүрүлгениң бүгү алырларында ол ажыл-агыйның ортумак орулгазы 1952—1953 чылларда 1.075 муң рубль болган. «Гигант» совхозтуң төп коъданында 11 школалар, ийи эмнелге черлери, уруглар сады болгаш яслилери, клуб болгаш өске-даа культура-амыдырал албан черлери туттунган. Совхозтуң хөй ажылдакчылары чазактың шаңналдарын алган.

Павильонда чуртта улуг Челябинск областың «Петропавловский» совхозунуң чедип алышкыныары калбаа-биле көргүстүүген. Ол ажыл-агый чүгле бедик дүжүттер-биле алдаржып турар эвес, харындаа күр болгаш күруккан черлер шиңгээдип алырының байлак дуржулгалыг. Чүгле сөөлгү чылдарда совхозтуң коллективи 10 муң гектар чаа черлер шиңгээдип алган болгаш 1953 чылда тараа культураларының 22.800 гектар шөлүнүң гектар бүрүзүнден ортумаа-биле 20,4 центнер дүжүт алган. Бир центнер тарааның бот-үнези 17 рубль 78 копеек болган. Ол ажылагыйның орулгазы 4 миллион хире рубль четкен. Петропавловчулар күр черлерде тургустанган чаа совхозтарже чазын чажар кызылтастың 15 муң центнер сорттуг үрезиннерни чоруткан.

Делгелгеге чораан тараажы-кижилер ол-ла залга Краснодар крайның «Лабинский» болгаш «Кропоткинский», Херсон областың «Калининосельский», Омск областың «Сибиряк», Николаевский областың «Кызыл баштанка» дээш ышкаш мурнакчы совхозтарының дуржулгазы-биле таныжарлар. Залда делгээн хөй санныг натура делгеглер совхоз шөлдериниге алдынган тараа культураларының янзы-бүрү бедик сорттарын көргүзүп турар. Академик Мешковтуң киржилгези-биле кылып күүсеткен каас-хоя улуг чурук бистиң Төрээн чуртувустуң тараа шөлдериниң болгаш кыдыг-кызыгаар чок ховуларының кайгамчыктыг чуруун көргүскен.

Холушкак залда малдың баш санын дүрген көвүдириниң болгаш оон продуктулуун бедидериниң программазын амыдыралга чедишкиниг боттандырын турар мурнакчы мал ажылдыг совхозтарның дуржулгазы делгетинген.

«Омский» совхоз бо-дур. Ол хөй бедик продуктулуг, Сибирьниң кадыг-дошкун бойдузунга эки чаңчыгын өөренген инектерлиг. Ол ажыл-агыйның малчыннары үүс гектар тарылга шөлү, шыныалар болгаш оларлар бүрүзүнге чижеглеп алырга, чылдың-па 359 килограмм сүттү ап турар. 1953 чылда совхоз күрүнеге 2.300 тонна сүттү дужааган, оон үскүү 3,62 хууга деңнежип турар. 485 бөлүк инектериниң бирээзи-ле ортумаа-биле 5.485 килограмм сүт берген. «Умбрия» деп шоалдыг инектен 300 хүннер иштинде 7.077 килограмм сүт, а «Арагви» деп инектен 8.200 килограмм сүт алдынган.

Ол совхозта бүдүрүкчүлерни чөптүг ажылаарын болгаш малдың уксаалын өскижидерин болдуруп турар эдериштирип бөөзадыр ажылды 15 чыл дургузунда ажылап келген. 2.600 бедик уксаалыг быжааларны өске совхозтарга болгаш колхозтарга саткан. «Омский» совхозтуң чедишкиннериниң үндезини болза, быжыг чем сууру, малдарны эки болгаш шын ажаап турары болур. Малчыннар эткен чылын ортумаа-биле бир чемгерер инекке-ле чижеглеп алырга, 25,6 центнер бөлүүн, 66 центнер чулуктуг, 78,3 центнер ногаан чемнерни чарыгдаан. Совхоз ногаан конвейерниң системазын чедишкиниг ажылап турар. Мал чемнери культураларның тарылга өөлчештирилгезинге тараа культураларын, өөрткеннерни болгаш дазыл-клубнеплодтарны тарып турар.

Уксаа салгалының хөрөөн организастаарынга болгаш саар малдарның продуктулуун бедидеринге Кострома областа алдаржаан «Караваева» совхозтуң дуржулгазы дыка ажыктыг. Ол ажыл-агый Кострома уксаанның чуртта эң эки инектер коъданныг. Инек бүрүзүнүң чылда ортумаа-биле саалдазы ында 6.121 килограмм сүт четкен. Ол ажыл-агыйда «Камса» деп инек чылда 13.572 килограмм сүт берип турар. Делгелгеге келген кижилер ол-ла залга Москва областа «Олмогорка», Архангельск областа «Холмогорский», Эстон ССР-де «Удэва» болгаш Чкалов областа «Коминтерн» деп уксаалыг малдар өстүрер совхозтар-биле таныжарлар.

Бүгү-эвилелдиң көдөө ажыл-агый делгелгезинин киржикчизи совхозтарның аразында хөй ажылдыг совхозтар база бар. Сөөлгү чылдарда өстүрген чаа уксаларның хөйлары аар деңзилиг болгаш дыка хөй дүкту берип турар. «Совхозтар» павильонда мал ажылының залында: Ставрополь крайның «Советское руно», Грозный областың «Червленные буруны», Туркмен ССР-ниң «Равнины» деп хөй ажылдыг совхозтары делгеренгейи-биле делгетинген. «Советское руно» совхозтуң ажылдакчыларының коллективи хойларның нарын дүктүг ставрополь уксаазын өстүрген. Чаңгыс уксаалыг хойларны чемгерилгезин болгаш эдержилгезин эки-жидип турган, ол ажыл-агый эң эки продуктулуг, шынарлыг хойлар өстүрер аргалыг болган. Чаа уксаанның кошкарлары улуг амыдырал-аргалыг, сөөкүр улуг болгаш бедик продуктулуг. Бир хойдан-на дүк кыргын алышкыны 6,3 килограмм чедип турар. «Равнина» совхоз үнелиг хөй продукцияны бүдүрүп турар. Кара-Кумнуң кургаг ховузунуң кадыг-берге байдалдарынга турган-даа, ол чылдың-на күрүнеге 13 муң ажыг каракуль хурагаа деъштерни дужаан турар.

Делгелгенин киржикчилери хаван ажылдыг совхозтарның дуржулгазын сонуургал-биле өөреним көрүп турар. Тускай делгегнин материалдарындан олар Краснодар крайда «Венцы-Заря» совхозтуң чедип алышкыныары-биле таныжар. 30 чылдар дургузунда ол ажыл-агый 73790 хаван оолдары саткан. 1953 чылда совхоз күрүнеге 3,8 муң ажыг центнер хаван эъдип, а ол ышкаш өске-даа хөй продукцияны дужааган. Совхозтуң орулгазы эткен чылын 1,5 миллион рубль ажыг болган. Ферма чаныныңа тарылга өөлчештирилгезин шиңгээдип алганындан ол ажыл-агый быжыг чем суурлуг болган. Быс хаван бүрүзүнге оолдары-биле катай концентраттардан ангыла 80 центнер чедир корнеплодтар болгаш өске-даа чулуктуг чемнерни совхоз чарыгдап турар. Москва областың «Мытищи» совхоз чылдыңна бараанныг бүдүрүлгени улгаттырып турар. Эткен чылын ол күрүнеге 9 муң хаванарны дужааган.

Холушкак делгегде Тамбов областың эң улуг уксаалыг куш ажылдыг «Арженка» совхозтуң дугайын чугаалап турар. Ол ажыл-агыйының куш ажаакчылары деггонар деп дагааларны ук черниң дагаалары-

ТЕС-ХЕМ МТС КОЛХОЗТАРНЫ БЫЖЫГЛААР ТАЛАЗЫ-БИЛЕ ЧЕТПЕС АЖЫЛДАП ТУРАР

СЭКП Төп Комитединиң сентябрь Пленумунуң база партияның болгаш Чазактың ыраажындагы төөгүлүг шиитпирлери болза, машина-трактор станцияларының ажылын экижидип тургаш, колхозтарга тараа болгаш ногаа, картофель культураларының тарылгазының шөлүн калбартырын, дүжүттүүн бедидерин база ниитиниң мал ажылын улам ынай хөгжүдүрин болгаш ооң продуктулуун көвүдедирин хандырган турарын негеп турар.

Бо төөгүлүг шиитпирлерни боттандырар дугайында Тес-Хем МТС ыракта четпес ажылдап келген. Ниитиниң мал ажылын хөгжүдүр, ооң продуктулуун бедидер талазы-биле чугула хемчегларни МТС-тиң талазындан четпес боттандырган. Колхозтар малдың баш санын өстүрериниң планын күүсеткен-даа болза, ооң продуктулуун бедидип шыдаваан. Районда эң хөй малдыг Ленин аттыг колхоз бир хойдан 2 килограмм 500 грамм дүк кыргып алыр турган чүгле 1 килограмны, Калинин аттыг колхоз 2 килограмм 100 грамм дүк кыргыр турган, чүгле 1 килограмм 400 грамм дүктү кыргып алган. Инектерден сүт саалдазы ам-даа куду деннелде.

Мал чемериниң белеткелиниң планы күүсетинмээн. Колхозтарның мал кыштагладыышкынының белеткелинге МТС-тен боттуг удуртулганы болгаш дузаламчыны хандырбаан. Чоокка чедир-ле 5 муң хойнуң кажаалары белен эвес болган 10 муң хире хойнуң кажаларының септелгези багай шынарлыг чорутуунган. Калинин аттыг колхозтуң кажаалаттынмаан 4 сараат сигенин мал чип дөгерген. Ындыг чижектер Молотов аттыг, Сталин аттыг колхозтарда база бар. МТС-тиң удуртулгазы мал кыштагладыышкынын чедишкиннигг чорударынче мал ажылының тускай эртемниглерин боттуг эвилелдевейн турар. МТС болгаш колхозтар инектерни дүн-хүнде 3 катап саарын организаставаан, хой дүгүнүн кыргылдазын чидириглиг чоруткан, сагган сүттүң, кыргаан дүктүң үчёдүн болгаш отчёдун шын тургуспаан.

МТС колхозтар-биле керээлиг хүлээлгелерин күүсетпейн, 1954 чылда 13 муң 500 гектар чымчак черни ажылдап кылыр планныг тургаш, октябрьга чедир 8 муң 913 гектарны ажылдап кылган, азы бо талазы-биле планны чүгле 66 хуу күүсеткен. Эки дүжүт чедип алырының хемчегларын МТС четпес боттандырган. 1953 чылда районнуң колхозтары бүгү тараа культураларының гектар бүрүзүнден 15 центнер дүжүт алыр турган, чүгле 4 центнер дүжүт алган. 1954 чылда кызылтастың гектар бүрүзүнден чүгле 6, суланың гектар санындан 2, арбайның гектар бүрүзүнден 4, чиңгетараның гектар бүрүзүнден 1 центнер дүжүт ажаап алдынган.

Молотов аттыг колхоз тараа культураларының гектар бүрүзүнден чүгле 1,5 центнер, Сталин аттыг колхоз кызылтастың гектар санындан 3,9 центнер дүжүт ажаагаан. Дүжүттүң куду болуп турарының чылдагааны болза, чайын, күзүн ацдартынган черлерге хар мөөңнээр болгаш шык доктаадыр хемчеглер алдынмаанында болур. Тарылганы хана-карактай чорударының аргазын МТС чөп ажыглаваан болгаш колхозтар эки сорттуг үрезиннерни белеткеп албайн турган, ылаңгыя тараның чайгы суггарылгазын четче чоруттайн турган. Молотов аттыг колхозка эрткен чылын белеткээн 135 гектар черни чазын хар шыгы-биле базырып илиртевээн. Ону чазын суггаргаш, катап ацдарар ужурлуг турган, ындыг-даа болза, ол чер ацдартынмаан болгаш МТС-тиң трактор бригадазы ол черни күргаага чажып тараан.

Сталин аттыг колхозка эрткен чылын белеткээн 100 гектар черни МТС чазын катап ацдарбаан болгаш ону илиртээш чажып тараан. Ол колхозка ажылдап берип турган трактор бригадазы 268 гектар черни илиртевейн тургаш, чажып тараан. Колхозтарның 2066 гектар тараа культураларының чүгле 40 ажыг хуузу чазын чаңгыс катап суггартынган.

Эки дүжүт чедип алырынга кол чугула чүүл—үрезиннер уруушкуну өөжүм темпи-биле чоруп турар. Сталин аттыг колхозта кызылтас, сула, чиңгетараа үрезиннери, Молотов аттыг колхозта хереглезе чогуур 400 центнер үрезин шуут урдунмаан. Эки шынарлыг үрезиннерни тыптынып алыр дугайында МТС-тиң удуртулгазы колхозтардан шыңгыы негелде салбайн турар.

Ногаа, картофель олуртурунуң болгаш ажаарының аргазынга колхозчуларны өөредир дугайында МТС-тиң тускай эртемниглери четпес сагыш салып турар. Колхозтар бо чылын ногаа, картофель тарып олуртурунуң планын күүсетпээн, келир чылын тарыыр картофельдиң үрезини ам-даа 770 центнер четпес. Молотов аттыг көдээ ажыл-агый артелиниң колхозчулары бажыңнар чанында ногаа участоктарын бо чылын шуут ажыглаваан. Ленин аттыг, Сталин аттыг колхозтарның колхозчулары бажың чанының участогунуң чүгле 10—25 хуузун ажыглалга киирген. Ногаа, картофель тарын олуртурунуң дугайында колхозчуларның ортузунга тайылбыр ажылы чорутунмайн турар.

Сталин аттыг колхозтуң чайын 100 гектар, күзүн 200 гектар черни МТС чедир ацдарбаан болгаш 526 гектар черниң сигенин кеспээн, 500 кубометр тудуг ыяжын ол колхозка сөөртүп бээр турган, чүнү-даа кылбаан. МТС керээ ёзугаар Эрзининиң «Коммунизмче орук», «Сталинчы орук», Тес-Хеминиң Молотов аттыг колхозтарынга күүседир ажылдарының чүгле 60 хуузун күүсеткен.

МТС-тиң дирекциязы болгаш партия организациязы күш-ажылдың сагылга-чуруму быжыглаар дугайында механизаторларның ортузунга кижизидилге ажылын кошкак чоруткан, бүдүрүлге ажылының нормазын күүсетпес, ажылдан озалдаар. чамдыкта ажылга үнмес кижилер механизаторларда бар. Молотов аттыг болгаш Ленин аттыг колхозтарда трактор бригадаларының тракторлары неделя-неделязы-биле ажылдавайн турган. Колхозтарда күш-ажылдың сагылга-чуруму кошкак болгаш күш-ажылдың бүдүрүкчүлүү күду. Чүгле Молотов аттыг колхозта безин күш-ажыл кылып шыдаар колхозчуларның чүгле 66,3 хуузу күш-хүнүнүң минимумун күүсеткен, 26 колхозчулар чаңгыс-даа күш-хүнү ажылдап албаан.

Колхозтарның учёт, отчёт ажылы багай тургустунган. Колхозчуларның кылган ажылдарының демдеглели будулчак, мал ажылындан алдынган продуктуларның учёт, отчёду сандаргай. Колхозтар 143 муң рубль алыр өрелиг, өрелер эгитинмейн турар. Калинин аттыг, Ленин аттыг, Молотов аттыг колхозтардан 1951 чылда Таңды районнуң Жданов аттыг колхозу тараа чээп алганының өртээ 60 муң рубльди мынчага чедир эгитпээн. Колхозтарның учёт, отчёт ажылын экиждериниң тодаргай хемчеглери алдынмаан, МТС-тиң колхозтар талазы-биле инструктор-ревизор бухгалтери эш Долгай-оол бо дугайында колхозтарга дузалашпайн турар.

МТС директору эш Агольцев, кол агроном эш Хунанов база колхозтар даргалары агро-зоотехниктиг курстарның өөредилгезин чорударының белеткел ажылын чоруттаан. Курстарның удуртукчулары шилитиниң тургустунмаан. МТС курстарга өөредилге чорудар агрономнарның, зоотехниктерниң семинарын болгаш хуралдарын чоруттайн турар.

МТС-тиң директору, кол агроному, кол зоотехниги болгаш өске-даа ажылдакчылары колхозтарга керээ чарар үезинде чедип турар боордан башка, оон өске үелерде кончуг ховар барып, сан-медээ негеп алырынга өйлежип турар. МТС болгаш колхозтар баштаар черлери көдээ ажыл-агыйның мурнакчы дуржулгазын колхоз бүдүрүлгезинге нептередир дугайында боттуг ажыл чоруттаан.

Көдээ ажыл-агый бүдүрүлгелери—колхозтарны улам ынай быжыглаар дээш, Тес-Хем МТС-тиң ажылын үндезини-биле экижидер дээш шыңгыы айтырыг көдүрүп турар. Көдээ ажыл-агыйның область эргелели (начальниги эш Тадар-оол) ол МТС-тиң ажылын эде тургузар дугайында шыңгыы хемчеглерни алыры онза негетинип турар. СЭКП-ниң Тес-Хем райкому болгаш райкүүском машина-трактор станциязынга тодаргай удуртулганы болгаш дузаламчыны көргүскен турары чугула.

Б. БУДЕГЕЧИЕВ.

Кежээки школаже сагыш салыр

Эрзин районнуң Эрзин суурнуң ажылчыны, албан-хаакчыт аныяктарының күзели-биле көдээ аныяктарның кежээки школазында VII классты организастап тургускан.

Баштайгы хүннерде кичээлдер чүгаар эрттип турган. Сөөлгү үеде оларның кичээлден турар оран-бажыңын одаар ыяш болгаш чырыткызы чок болуп турарындан школа хагдынарынга чедип турар.

Школаны одаар ыяш-биле, чырыткы-биле хандырып, ооң өөредилгезин үлэмчилер дугайында хамаарышкан организациялардан дарый хемчеглерни алыры негетинип турар.

Д. СЕДИПКОВ.

ның уксаалары-биле хайнакташтырып тургаш өстүргени орус ак дагаалар уксаазын көвүдедип турар. Уксаа салгалының хераанның үлегерлиг чорудуушкуну, чылдың шаг-үелерин, назы-харын, чуурга ап чоруур байдалын болгаш дагаалардың диригт деңзизин барымдаалап тургаш, шын өстүрер болгаш чемгерер чорук чүс га тарылга шөлүнге чижеглеп алырга 1953 чылда 220 муң чуургалар алыр арганы ол ажыл-агыйга берген. Бир төрүүр дагаадан-на чылда ортумаа-биле 169 чуургалар алдынган. 1950 чылдан 1953 чылга чедир совхоз күрүнеге 9.182 муң чуургаларны болгаш 260 муң дагаа оолдарын дужаагаан. Ажыл-агыйда 12 электрижиткен дагаа кажаалары бар.

Өске бир делгегде мурнакчы аныыр ажылдыг совхозтарның чаагай ажыл-чорудулгазының дугайын чугаалап турар. Ол ажыл-агыйлар үнелиг өлүк аңнар: мөңгүннечек кара хүрен дилгилер, ак-коч дилгилер, норкалар, нутрилер, киштер, үзеннер, кундустар өстүрүп турар. Салтыковский аңныыр совхозу сөөлгү беш чылдар иштинде чылда-ла ортумаа-биле 3.800 муң рубль орулга ап келген.

Приморье крайның «Майхэ» совхозунуң делгээ шокар ивилер өстүрүп турарының дуржулгазының дугайын чугаалап турар. Ол ивилерниң мыйыстарындан үнелиг панокрин деп эмни кылып турар.

Партияның болгаш чазактың үргүлчү сагыш салыышкынының чүүлү болза, ССРЭ-ге хөвең ажылын хөгжүдери болур. Хөвең—чиик үлетпүрге эң үнелиг чиг эт. Ол культураның тарылга шөлүнүң талазы-биле хөвең ажыл-агыйларының иштинден бирги черни 1924 чылда Голодный ховузунуң районунга организастатынган Мурнуу-Казахстан областың «Пахта Арал» совхозу эжелеп турар. 30 чылдар иштинде ол үш миллион ажыг центнер хөвеңни чуртка берген. Ол хөй адырларлыг, бедик механизасчыткан ажыл-агый алды хөвең салбырларлыг. 1953 чылда хөвең сывының тарылгазы 5.449 гектар четкен. Эрткен чылын совхоз тарылганың гектар бүрүзүнден 29 центнер чиг хөвенни алган. Хөвеңниң ындыг бедик дүжүдүн алырының үндезини болза, суггарылга ажылын шын организастааны болгаш ол культураны тарыырының бедик агротехниказы болур. Совхозтуң девискээринде хөвең арыглаар завод болгаш хөвең ажылының Ленин орденниг Эртем-шинчилел эвилел институдунуң зона станциязы, а ол ышкаш көдээ ажыл-агый механизациязының школазы бар.

Техниктиг культуралар залында улуг шөлдерге конопля болгаш кенаф өстүрүп турар волокнолуг «Джанги Джер» совхоз делгетинген. 1953 чылда совхоз гектар бүрүзүнден ортумаа-биле 106 центнер конопля болгаш 122 центнер кенаф алган. Ажыл-агыйның орулгазы 5.852 муң рубль болган.

Совхозтар чигир үлетпүрүнге чиг эттиң кол хөй кезиин берип турар. Чигир свеклазының дүжүттүүн бедидеринге болгаш бүдүрүлгезин улгаттырарынга кайгамчыктыг чедишкиннерни Киев областың «Узинский» совхоз болгаш Казах ССР-ниң үрезин ажылдыг «Меркенский» свекла совхозу чедип алганнар.

Павильоннуң сөөлгү залы ногаа болгаш кат-чимис ажылдарынга турасказатынган. Ында совхоз бүдүрүлгезиниң эң эки ногаа болгаш кат-чимис өстүрүкчүлериниң дугайын чугаалап турар.

Чоокку 2—3 чылдарда тараа, сүт, эт, дүк болгаш көдээ ажыл-агыйның өске-даа продуктуларын бүдүрериң дыка улгаттырары совхозтардан негетинер. Коммунистиг партияның болгаш Совет чазактың сагыш салыышкынынга сорук киргеи совхозтарның ажылдакчылары оларның мурнунга салган сорулгаларны чедишкиниг күүседир болгаш ооң-биле чонга көдээ ажыл-агый продуктуларының болгаш үлетпүрге чиг эттиң элбекшилин тургузар херекке төлептиг салыышкын киирер күш болгаш шиитпирлиг чорук-биле долдунганнар.

Д. ЗАКУСИН,
«Совхозтар» павильоннуң директору.

Үрезин белеткели четпес чоруп турар

Баа-Хем районнуң колхозтарында келир чылга үрезин белеткелинге ажыл оожум чоруп турар. Ооң херечизи үрезин уруушкунунуң талазы-биле район ниитизи-биле 73,4 хуу кылдыр күүсеткен.

Үрезин уруушкунунуң талазы-биле районда «Ленинчи орук» колхоз 117,8 хуу, «Октябрь 14 чылы» колхоз—104,3 хуу кылдыр күүседип, мурнакчы колхозтарга санатырын турза-даа, районнуң колхозтарының хөй кезии үрезин уруушкунун чедир күүсетпээн. Эң ылаңгыя ноябрь 10-га чедир Ворошилов аттыг колхоз чүгле 39,1 хуу, «Большевик» колхоз—51 хуу күүседип турары дыка четпес.

Ам сорулга болза үрезин уруушкунун чедир күүсетпейн турар колхозтар кыска хуусаада эки шынарлыг үрезинни белеткеп алыры болур.

Я. ДОРЖУ.

Кино үнместээн

Өвүр районнуң Дус-Даг сумузу районнуң база бир улуг сумузу болурга аная турум кинону чоокку үеде тургузар дугайында район организацияларындан шиитпир үндүргенден бээр элээн үе эрткен.

Сиген ажаап алыышкыны эгелеп турда райондан кино механиги Бадыраа келгеш, чаңгыс катап кино көргүскен. «Торгалыг», «Совет Тыванын беш чылы» колхозтарның колхозчулары кино көөрүн күүсеп турарлар.

Колхозтар төптеринде чурттакчылар каш айларда кино көрбейн турар, колхозтарның Чалаатыда мал ажылында малчын пар чыл хиреде кино көрбейн турар.

В. БЮРБЮ.

Чунар-бажың негетинип турар

Эрзин районнуң Бай-Дагда «Чаз орук» көдээ ажыл-агый артели колхозчуларның инициативазы-биле 1952 чылда-ла чунар-бажың тудуп өгелээш, мынчага чедир ажыглалда киирбээн.

Чунар-бажыңның соңга, хаалгазын болгаш өске-даа херекселдерин дарый кылып, ажыглалга киирер дугайында колхоз баштаар чери болгаш Бай-Даг суму Советиниң кандыг-даа хемчег албайн турар.

Ф. АРАКЧАА.

Колхоз тараа культураларының бедик дүжүдүн өстүрүп турар

Свердловск областың Коптеловский районнуң «Закаленный боец» колхоз хөй адырлыг болгаш экономика талазы-биле быжыг улуг ажыл-агый болу берген. Чыл бүрүде-ле ол колхоз болза, тараа культураларының бедик дүжүдүн базы тараа культураларындан, продуктулуг мал ажыл-агыйындан болгаш ниитиниң ажыл-агыйының өске-даа адырларындан улуг акша орулганы ап турар. Хову ажылында, мал ажылында болгаш дузалаар бүдүрүлгелерде хөй күш кирер бүдүрүлгениң чорудулгазы колхозта механизастатынган болгаш электрижитинген. Колхозтуң элээн адырларында электромоторлар кол шимчедикчилер болу берген-нер. 1953 чылда колхозта 354 киловатт ниити күчүлүг 60 электромоторлар ажылдап турган.

Хову ажылында комбайннардан болгаш молотилкалардан ап турар тараның арыглаашкынының, сортировказының болгаш кургадыгазының талазы-биле ажылдарны, а ол ышкаш өске-даа элээн хөй ажылдарны, ногаа ажылында —ногаа культураларының суггарылгазын, ногааларның ажылдап кылылгазын; мал ажылында — авточемгерилгени, чемнерниң белеткелин, өлектри саалдазын электри кыргылдазын электрижиткен. Ол бүгүге 565 күш-хүнерин база тудуг материалдарынга 11 муң рубльди чарыгдааш, колхозчулар боттары тараа арыглаарының, сортировкалаарының болгаш кургадырының механизастатынган цехин проектилеп тутканнар. Колхоз күш-ажылдың чарыгдалдарынга улуг камналганы алган, ол чорук болза, күрүнеге тараа дужаалдазын хуусаазының бетинде күүседир арганы колхозка берген. Бир эвес мурнунда колхозка ол ажылга 50—70 кижи ажылдап турган болза, ам кижилерни электромоторлар болгаш машиналар солуп турар. Тараа арыглаар механизастатынган цехке чүгле 5 кижи негетинип турар; 1953 чылда тараанның механизастатынган арыглаашкынынга күш-ажыл чарыгдалдарының талазы-биле камналга 3090 кижи-хүн болгаш 960 аът-хүн болуп турган.

60 гектар ногаа культураларын суггарарынга электри күзүн хереглеп турар; сугну алырынга колхозтуң чарыгдалы 760 кижи-хүнге болгаш 798 аът-хүнге кызырылган. Сезон дургузунда ол ажылдарга күш-ажылдың чарыгдалы колхозка 83,5 хуу, а тырттар күштүү чарыгдалы 87,7 хуу чиигээн.

Колхоз үнүш ажылынга ажылдарны калбак механизастааны-биле холбаштыр ховуларда мурнакчы агротехниканы ажыглап турар. Колхозтуң ажыл-агыйында ховунуң ийи, ферма чаныныңг бир база ногаанның бир тарылга элчештирилгезин чоруткан.

Колхозка ховунуң он шөлдүг кол тарылга элчештирилгезин (клевер болгаш тимофеевка) хөй чылда үнер сигеннериниң ийи элчештирилгези-биле база ийи шөлдүг чайгы чер ацдарылгазы-биле тургускан. Тарылга элчештирилгези 1922 гектар шөлде колхозтуң кол ажыглалдыг черлеринде тургустунган. Шөлдүң ортумак хемчээли—193,5 гектар. Тарылга элчештирилгези культураларның мооң адаанда элчештирилгелиг болуп турар: 1—хөй чылдыг сигеннер тарылгазы-биле күзүн чажып тарыыр кызылтас; 2—бирги чылдың ажыглалдыг сигеннери; 3—ийиги чылдың ажыглалдыг сигеннери; 4—күзүн чажып тарыыр кызылтас; 5—арбай болгаш сула; 6—чайын ацдарар чер; 7—күзүн чажып тарыыр көктараа болгаш чазын чажып тарыыр кызылтас; 8—чазып чажып тарыыр тараа-бобтар; 9—чайын ацдарар чер; 10—күзүн чажып тарыыр көктараа.

Колхозка тараа культураларының дүжүттүүн тарылга элчештирилгезин чедишкиннинг шиңгээдип алганы-биле холбаштыр, 1943 чылда гектардан 8,3 центнер турганындан 1950 чылда 19,3 центнер чедир, а күзүн чажып тарыыр кызылтас—гектардан 6 центнерден 22 центнер чедир өскен. Бойдустуң таарымчажок байдалдары турза-даа, колхоз 1953 чылда бүгү-ле 1700 гектар ажыг шөлдүң тарылгазынга тараан культураларының дүжүдүн гектардан ортумаа-биле 16,5 центнерни алган, ооң иштинде 722 гектар чазын чажып тарыыр кызылтас, 256 гектар шөлге гектар бүрүзүнден 21,3 центнер күзүн чажып тарыыр көктараа база 474 гектар шөлге гектар бүрүзүнден 15,7 центнер чиңгетараа. Ындыг шөлге бедик дүжүттү алырынга агротехниктиг хемчеглериң системазын колхозта ажыглап турары шиитпирлиг ужур-дузалыг болуп турар. Келир чылдың дүжүдүнге хөрзүн болбаазырадылгазы колхозта чурум ёзугаар мырынай күүсетинин эгелеп турар. Алапаев МТС-тиң дузаламчызы-биле колхоз ажаап алышкынының дараазы-биле саваң чылдазын болгаш хоорза үвүредиишкинин чоруткан, а ооң сөөлүнде 23—25 сантиметр ханы кылдыр күскү чер ацдарылганына ховуну тарып турар. Дүжүттү көдүреринге эрте болгаш кара хөрзүнүт чер ацдарылгазы, а ол ышкаш колдуунда чазын чажып тарыыр кызылтасты болгаш күзүн чажып тарыыр көктараанны тарып турар хөй чылдыг сигеннериң черин чогуур өйүнде болгаш шын сайзырадылгазы онза чугула рольдуг болуп турар.

Чурум ёзугаар-ла, колхозка чайгы чер ацдарылгазын майда эрте тарып турар; чай дургузунда ону эки болбаазырадып, арыг хевирлиг болдуруп турар. Июньда 16—18 сантиметр ханыга трактор ацдазыннары-биле тарып болур ацдарган черни катап ацдарып турда өдекти төгер. Гектарга колхоз ортумаа-биле 20 тонна өдекти, а бедик дүжүттүү участогунга—35 тонна өдекти төп турар. 1953 чылда колхоз ховуга 1380 тонна өдекти, 200 центнер фосфориттиг далганны, 50 центнер суперфосфатты, 50 центнер азотту болгаш 50 центнер калийлиг удобрениелерни төккен. Өдек сөөртүлгезиниң болгаш тус черниң удобрениелериниң планын колхоз баштаар чери күстен-ле эгелээш, мырынай ховуну бригадалар бүрүзүнге чедирип турар.

Колхоз хар доктаадылгазын бүрүлүг ыыштарның будуктарын тарады чажар база өске-даа аргалар-биле ховулап тракторлуг хар чарбарлалгазын ийи катап эрттирер арга-биле бүгү шөлге чайгы болгаш күскү чер ацдарылгазын чорудуп турар. Кыш дургузунда бригадалар 50—60 сантиметр чедир кылын харны мөөнээн. Хар доктаадылгазы ховуларга күскү болгаш чайгы чер ацдарылгазынга чазын хөрзүнге шыкты мөөнээринге таарымчалыг байдалды тургузуп турар. Чазын эрте-ле колхозтуң бүгү ховуу бригадалары шык доктаадыр сорулга-биле күскү болгаш чайгы кара хөрзүн ацдарылгазын илиртеп турар. Баштайгы хүннерде ол ажылды аът-тар-биле чорудуп турар, ынчаарга хөрзүнүң байдалы чүгле таарымчалыг апарганда агрегаттарны долу күүгүе ажыглавышаан, МТС-тиң трактор бригадазы күскү болгаш чайгы кара хөрзүн ацдарылгазын илиртээринче киришпер.

Колхоз улуг кичээнгейни сорттуг үрезин ажылынче салып турар. Часкы тарылганың планын чогаадып турар үезинде колхоз болза, келир чылгы дүжүтке өстүрген үрезинни үрезин участогу кана тааржып болурул дээр эң эки черлиг черге черни баш бурунгаар төзевилеп турар. Үрезин участоктарынга колхоз хоорзун үвүредиишкинин ыяавыла чорудуп, күскү чер ацдарылгазынга көрүүнген шөлдү эрте болгаш ханы тарып, немелде санныг удобрениелерни киирип турар. Үрезин участоктарынга үрезиннерни тарып, а тарылганы арыг байдалда ажаап турар. Үрезин участоктарынга үрезин тодаралгазын албан-биле чорудуп турар. Чазын чажып тарыыр кызылтас сорттарындан элээн бедик дүжүттү Диамант сорт берип турар. Колхозка 1952 чылда Диамант сорттуг чазын чажып тарыыр кызылтазы мырынай 586 гектар тарылга шөлдүг, а 1953 чылда 722 гектар шөлдүг болуп турар.

Ортаакы Уралдың өске колхозтары ышкаш бистиң колхозувуска тараа культураларының бедик дүжүдүн колхоз бүдүрүлгезин мурнакчы агротехника-биле, күш-ажылдың шын организациязы-биле шиңгээдип алган кижилер тургузуп турар. Колхозтуң ховуу бригадаларының бригадалары—бедик дүжүттүү мастерлери. 1950 чылда бригада болза, 143,5 гектар шөлге гектар бүрүзүнден 21,5 центнер тараа дүжүдүн, 73,9 гектар шөлге 25,7 центнер, 25 гектар шөлдүң участогунга—гектар бүрүзүнден 25 центнер—Диамант сорттан чазын чажып тарыыр кызылтастың дүжүдүн алган.

1951 каңдаашкынныг чылда бир дугаар бригада 73 гектар шөлге гектар бүрүзүнден 25,8 центнер Диамант сорттан чазын чажып тараан кызылтастың дүжүдүн алган. 1952 чылда ол бригада 100 гектар шөлге гектар бүрүзүнден 31,8 центнер Диамант сорттан чазын чажып тарыыр кызылтастың база 33,8 гектар шөлге гектар бүрүзүнден 22,2 центнер Орел сорттан суланың дүжүдүн алган. 1953 чылда бригада 27 гектар шөлге гектар бүрүзүнден Московка сорттуң 24 центнер чазын чажып тараан кызылтастың дүжүдүн алган. 1954 чылда колхоз тараа культураларының бедик дүжүдүн база чедип алган.

Бедик дүжүттү алганы база күрүне дужаалдаларын хуусаазының бетинде күүсеткени дээш колхоз даргазы Б. Б. Чистиков 1949 чылда Күш-ажылдың Кызыл Тук ордени-биле, а 1950 чылда—Ленин ордени-биле шаңнаткан, бирги болгаш ийиги ховуу бригадаларының бригадирлери эштер А. Н. Подкинге болгаш А. И. Борисовка Социалистиг Күш-ажылдың Маадыры атты тыыскан. Хөй-хөй колхозчулар орденнер болгаш медальдар-биле шаңнаткан.

Колхозтуң көдээ ажыл-агый культураларының дүжүттүүнүң болгаш мал ажылының продуктулуунуң өзүлдези акша орулганың өзүлдезинге детээн. 1940 чылда колхозтуң орулгазы 404,9 муң рубль, 1952 чылда—1072,4 муң рубль, а 1953 чылда—1361 муң рубль болган.

Колхозта дүжүттүң үчедун ховуу ажылының бригада бүрүзүндө чорудуп турар. 1946 чылда-ла артельдың баштаар черге ажылдың түүнелдерин, тодаргайларга, алган дүжүдүн хамаарыштыр орулгаларны тодарадырын шиитпирлээн. Бир эвес бригада пландан ажыр дүжүт алза колхозчуларга күш-хүннери кылдыр санаа бээр, база олар натура болгаш акша-биле күш-ажылдың немелде төлевирин алырлар; бир эвес бригадага дүжүт дудулаан болза, колхозчуларга күш-хүнниериниң санының тодарадылгазы ону барымдаалаш күдүлээр. Ниити хуралдың ол шиитпири бедик дүжүт дээш, колхозтуң бригадаларынга болгаш фермаларынга күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедидери дээш демиселге колхозчуларны мобилизастаан. Чижээ, 1952 чылда колхозчулар ховуу бригадаларынга немелде төлевир ёзугаар 843 центнер тараны болгаш 420 центнер карфотельди алганнар. 1953 чылда колхозчулар күш-хүнүнүге 2,2 рубльди болгаш өске продуктуларны база мал чемнерин санаарга 2,6 килограмм тараны алганнар.

1952—1953 чылдарда бедик дүжүт дээш «Закаленный боец» колхоз областың хүндүткел Самбыразынга киргеи. Ол болза, 1954 чылда Бүгү-эвилелдиң көдээ ажыл-агый делгелгезиниң киржикчизи.

Ю. ИВАНЮК,
ССРЭ-ниң эртемнер Академиязының Урал филиалының эртем ажылдакчызы.

Колхозту организас, ажыл-агый талазы-биле быжыглаар

Чөөн-Чемчик районнуң Ленин аттыг көдээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларының ниити хуралы болуп эрткен. Колхозтуң ажыл-агый чорудулгазының дугайында артель баштаар чериниң даргазы эш Зыков илеткел кылган.

Колхозчу ишчилер Коммунистиг партияның болгаш Совет чазактың хүн-бүрүде улуг дузаламчызының болгаш сагыш салыышкынының ачызы-биле улуг чедишкиннерни чедип алган. Колхоз баштаар чери болгаш колхозчулар ниитиниң ажыл-агыйын быжыглаар талазы-биле элээн хемчеглерни алган болгаш моон соңгааргы чугула сорулгаларны боттарының мурнунга салган. Колхоз ниитиниң мал ажылын хөгжүдүрүнүң, ооң иштинде саар инектерниң баш санын өстүрериниң планын ажыр күүсеткен. Колхозчу саанчылар саар инек бүрүзүнден 700 литр сүттү саап ап турар. Эрткен чылдарга бодаарга, бо чылын хойнуң дүккүрү элээн көвүдээн. Чамдык мериное хойлардан 4 килограмм 500 грамм, каракуль хойлардан 2 килограмм 500 грамм дүк алдынып турар. Пландан дашкаар 3 тонна 389 килограмм дүк күрүнеге дужаатынган.

Колхоз арбайның гектар бүрүзүнден 25 центнер, чиңге-тараның гектар бүрүзүнден 15 центнер, кызылтастың гектар бүрүзүнден 12 центнер дүжүт алган. Күрүнеге дужаар тараа планы 119 хуу күүсетинген. Колхозчулар баштайгы авансыга дыка хөй тараазы алган. Артель күрүнеге эт, дүк, саржаг дужаарының планын долдур күүсеткен.

Тудуг бригадазы бо чылын 17 чурттарга бажыңнарын тудар тургаш, 14 бажыңны тудуп доскаш, ажыглалда киирген, эрги 8 бажыңны көжүрүп туткан. 1500 баш хой киирер чаңгыс-аай хевирлиг 3, база 50 инек киирер кажаалардың тудуу доозулган. План ёзугаар серилиг шаң база кылдынган.

Ындыг-даа болза, колхоз бүдүрүлгезиниң янзы-бүрү адырларында четпестер өскээн эвес. Артель баштаар чери мал кыштагладыышкынынга белеткелди четпес чоруткан. Бо чылын сиген белеткелиниң планы чүгле 54 хуу күүсетинген, чаа кажаалар тударының планы күүсетинмээн болгаш эрги кажаалардың септелгези доозулбаан. Мал эмчизи эш Өлзей-оол мал аарыгларынга удур хемчеглерни четпес чоруткан.

Чадаана МТС колхозка четпес дузалажып келген. Часкы тарылга үезинде тракторлар үргүлчү үрелип турганындан тарылга хожудан доозулган турган. Кол культура—кызылтас база сула тарылгазының планы күүсетинмээн. Колхозка ажылдап турган МТС-тин «С—4» комбайны үргүлчү үрелгеш, 180 гектар тараанны ажаар тургаш чүгле 100 гектарны ажаап берген.

Тудуг бригадазы четчелетинген доктаамал күш-биле ажылдавайн турар. Ынчангаш ол чунар-бажың, хлеб быжырар чер, чаңгыс аай хевирлиг чурттарга бажыңының тудугларын амдыгаа чедир доспаан. Бүгү колхозчулар шупту чурттарга бажыңнарлыг турар сорулганы чедип алырынче колхоз даргазы эш Зыков четпес сагыш салган. Ам-даа 653 кубометр тудуг ыяжы тудуг участогунда өөрүнмээн.

Эш Зыков колхозчуларны күш-ажылга чеп организастаарының болгаш удуртуруунуң хөрзөн шуут суларатган, харыы-даа көдээ ажыл-агый артелиниң Уставын каржызы-биле үреп турар апарган. Ол бодунуң туразы-биле 7 муң рубль өртектиг колхозтуң прицевин өскээр «ачыжаа» берген, 2 хаван оглун base сөткан, колхозтуң кассазындан 700 рубльди бир таныш кижизинге үндүрүп берген. Колхозтуң 4 тоннаа ажыг картофели, шаңда 150 тонна тараазы үрелип бакырап турда, эш Зыков кандыг-даа боттуг хемчег албаан. Колхозчулар Санчан-оол, Колчан-оол, Дажы-Хөө олар харыысалга чогу-биле үш баш малды бөрүге чидирткен. Ниитиниң өнчүзүн үреткээр болгаш самчыгдаар чоруктар-биле эштежип болбас.

Артельдың ажыл-агыйында четпестерни дерый чайладыр дээш колхоз баштаар чери шиитпирлиг хемчеглерни алырын ниити хуралга колхозчулар негээн. Ниитиниң ажыл-агыйын эки улуртуп шыдаваан эш Зыковту колхоз даргазының хүлээлгезинден хостаан болгаш артель баштаар чериниң чаа даргазынга эш Дүүдараанны колхозчулар ниити хуралга сонгуп балыглаан.

Малды тодуг болгаш чылыг кыштагладыышкын-биле хандырар, ооң баш санын өстүрер, продуктулуун бедидер, келир чылда элбек дүжүт чедип алыр, колхоз бүдүрүлгезиниң янзы-бүрү адырларында ажылды экижидер, ылаңгыя көдээ ажыл-агый артелиниң Уставын каржызы-биле үреер чоруктар-биле шыңгыы демисел чорудар дугайында колхозчуларны ниити хуралы шиитпир үндүрген.

Н. КЫЛЫН-ООЛ.

КУР-да бир автозаводтуң тудуушкунунда

ПЕКИН. Кыдатта бир дугааргы автозаводтуң тудуушкунунуң талазы-биле ажылдар дүрген темпилиг чоруп турар. «Женьминьжибао» солуннуң бижип турары-биле алырга, ноябрь 14-те бо чылдың тудуг планы хуусаа бетинде күүсеткен. Ам үеде 1955 чылдың планында көрдүнген ажылдарны тудугжулар чорудуп турарлар.

1954 чылда кылдынган ажылдарның хемчээли автозаводтуң бүгү тудуушкунунуң 45,5 хуузу болган. Ол болза, 1953 чылда кылдынган ажылдарның хемчээлинден 6 катап ажып турар.

Тудугнуң чыл планын хуусаа бетинде күүсеткен чорук тудугжу ажылчыннарның патриотчу улуг көдүрлүүшкүнүн болгаш совет тускай эртемнилерниң дузаламчызын хандырып турар.

(СЭТА).

КУДР-нуң улус ажыл-агыйының катап тургузуушкуну болгаш хөгжүлдези

ПХЕНЬЯН. Кореяның төп телеграф агентилелиниң дыннадып турарын өзугаар алырга, КУДР-нуң чиик үлетпүрүнүң бүдүрүлгелери КУДР-нуң улус ажыл-агыйының дайын сөөлүндеги катап тургузуушкунунуң болгаш хөгжүлдезининг үш чыл планының күүселдези дээш демиселге улуг чедиишкиннерни чедип алган. Дайын сөөлүнде эрткен чылдың дургузунда Пхеньянның болгаш Косуннуң пөс-таавы фабрикалары болгаш чиик-үлетпүрүнүң өске-даа чамдык бүдүрүлгелери туттунган. Ол-ла үениң дургузунда өзт комбинадының, пөс-таавы фабриказының, торгу фабриказының болгаш өске-даа бүдүрүлгелериниң тудугжулары база улуг чедиишкиннерни чедип алганнар.

Бо чылдың баштайгы чартыының дургузунда чурттуң күрүне болгаш кооперативтиг бүдүрүлгелери калбак хереглелдиң бараанларын бүдүрүп үндүрүп эрткен чылдың ол-ла үезининг деннелиннде 50—100 хуу улгаттырганнар.

ПХЕНЬЯН. КУДР-нуң хоорайларын катап тургузарының талазы-биле ажылдарының чоруп турарының дугайын Кореяның төп телеграф агентилели дыннадып турар. Барыын талакы эрикте турар Хэчжу деп хоочун хоорай шуут катап тургустунган. Хоорайның чуртталга бажыңнарын болгаш библиотеказын өде чаартып тургускан, теөгүлүг тураскаалдар болгаш эмнелгелер катап тургустунуп, культура ажбан черлериниң болгаш чуртталга бажыңнарының тудуглары дүрген темпилиг чоруп турар.

Синьыйчжу деп кызыгаар хоорайда чаа бажыңнарның болгаш школаларның тудуушкуну чоруп турар. Вонсанның чөөн эриинде портту катап тургузуп болгаш тудуп турар.

ПХЕНЬЯН, ноябрь 17. Америк ужарчүүлүң үрегдеп кааны хоорайлар КУДР-да дүргени-биле катап тургустунуп турар. Чурттуң барыын талакы эриинде турар, эрте бурунгу Хэчжу хоорай барык бүрүүнүбиле катап тургустунган.

Вонсанның чөөн талакы эриинде порт дүрген катап тургустунуп турар.

(СЭТА).

Чехословак-совет найыралдың айы

ПРАГА, ноябрь 16. Чехословакияның телеграф агентилелиниң дыннадып турары болза, чехословак-совет эп-найырал айы-биле холбаштыр Острованың симфония оркестри концерт көргүскен, оон программыңга Чайковскийниң, Мусоргскийниң, Римский-Корсаковтуң чогаалдарын кирген. Прагада Зденек Неедлы аттыг реалистиг театр болгаш чехословак армияның Вита Неедлы аттыг уран-чечен ансамблиниң опера коллективи орус поэзияның болгаш музыканың кежээзин органиизастаан. Пардубицаларда Чөөн-чех театр А. Корнейчуктуң «Латон Кречет» деп шиизин көргүскен.

Совет кино-фильмнерниң фестивалы чехословак ажылчы чоннарга улуг сонуургалдыг болуп турар. Кино театрларының экраннарында «Школа мущество», «Бышканының аттестады», «Анна моюнда» болгаш оон-даа өске совет фильмнер үнүп турар.

Совет литературага чехословак ажылчы чоннарның өзүп турар сонуургалын барымдаалавышаан, хөй-хөй фабрикаларда, заводтарда, номчулга бажыңнарында, кодээ ажыл-агыйның чаңгыс-аай кооперативтеринде совет литератураның болгаш парлалганың делгелгелери ажыттынган. Братиславада советтиг техниктиг литература делгелгезинде эртемниг болгаш техниканың бүгү адыларының талазы-биле ийи муң хире номнарны, сеткүүлдерни чыгган. Либерец хоорайда советтиг уруглар номнарының булуңу ажыттынган.

(СЭТА).

ГДР-ниң палатазының хуралы

БЕРЛИН, ноябрь 16. 1954 чылдың октябрь 17-де сонгулдаларга сонгутурган, Герман Демократтыг Республиканың улус палатазының бирги хуралы бөгүн Берлинге болган.

Хуралды палатаның эң улуг назылыг депутады Отто Бухвиц ажыткан. Октябрь 17-де сонгулдалар болза, тайбыңга ынак демократтыг Германияны тургузарынче немец улустуң күзел-соруун көргүскен, өзулуг демократтыг хостуг сонгулдалар болган деп Отто Бухвиц демдеглээн.

Оон соонда улус палатазының президиумун сонгаан. Улус палатазының даргазынга либерал-демократтыг партиядан депутат Иоганнес Дикманны чаңгыс үн-биле сонгаан.

Оон соонда улус палатазының депутаттары Герман Демократтыг Республиканың премьер-министрин томуйлаар дугайында айтырыгны көөрүнге шилчээн. Улус палатазының даргазы И. Дикман Герман Демократтыг Республиканың премьер-министринге Отто Гротевольду томуйлаар санал киргеи. Депутаттар оон саналын чаңгыс үн-биле үүлүүг деп бадылаан.

ГДР-ниң улус палатазының эзлчеглиг хуралы ноябрь 19-та болур. Ол хуралга ГДР-ниң премьер-министри Отто Гротеволь республиканың чазаның чаа составын улус палатазынга бадыладыры-биле киирер болгаш чазактың программын тайылыграп чүве чугаалаар.

(СЭТА).

Эберттини Улуг Берлиниң обер-бургомистр хүлээлгезинге соңгааны

БЕРЛИН, ноябрь 16. Берлин радиозунуң дамчытканы болза, бо чылдың октябрь 17-де сонгулдаларга сонгутурган Улуг Берлиниң улус төлээлгези Фридрих Эберттини Улуг Берлиниң обер-бургомистриниң хүлээлгезинге соңгаан.

(СЭТА).

ССРЭ-биле болгаш КУР-биле таарымчалыг харылзааларны катап тургузарын япон улус негеп турар

ПЕКИН, ноябрь 16. «КУР-биле болгаш ССРЭ-биле таарымчалыг харылзааларны катап тургузарын япон улус негеп турар» деп эгелиг үүлүү «Гуанминжибао» солун бижээн.

Япония-биле харылзаалар дугайында ССРЭ-ниң болгаш КУР-нуң чазактарының кады кылган декларациязы Японияның хөй-ниитизиниң кичээнгейин хаара туткан болгаш ону чоннуң бүгү кезектериниң төлээлекчилери изии-биле уткаан деп ол үүлде чугаалаан. Япон улустуң Кыдат болгаш Совет Эвилели-биле таарымчалыг харылзааларны катап тургузарын негээн үнү хүн келген тудум улам күштүү-биле чаңгыланып турар.

Кыдат улустуң тайбыңга ынакшылдыы, оон япон улусту найыралдыг өзу-биле көрүп турары япон парламентиниң чөөкта чаа Кыдатка чораан депутаттарының сагыш-сеткилин хайныктырган деп ол үүлде бижээн. Олар КУР-дан үнүп чоруурда чагаазында болгаш база октябрь 26-да Токиога келгенде кады кылган медеглелинде Кыдат биле Японияның аразынга найыралды быжыглаары, ийи чурттарның аразында турып турар бүгү-ле маргылдаалыг айтырыгларны Азияга болгаш бүгү делегейге тайбыңның эрге-ажыктарынга таарыштыр шиитпирлээри оларның ниити күзели болуп турарын онзалап демдеглээннер.

Кыдат кызыл крест ниитилелиниң төлээлери Японияга чоруп турганының үезинде КУР-биле таарымчалыг харылзааларны тургузарын Японияның чонунуң бүгү кезектериниң төлээлекчилериниң хойы хире негеп турарын барык хурал санынга дыңнап чораннар. Кыдат болгаш Совет Эвилели-биле Японияның таарымчалыг харылзааларын тургузарынче угланган ажыл-чорудулга ам Японияда улуг шимчээшкин болу берген.

(СЭТА).

Вьетнамның Демократтыг Республиказынга Ханой хоорайны чоокта чаа шилчидип берген.

Чурукта: Улустуң армиязының отрядтары Ханой хоорайже кирип турары. Интерконтиненталь агентилелдиң фотозу.

Вьетнамда хайгаарал болгаш хыналда талазы-биле улустар аразының комиссиязының медеглели

ПЕКИН, ноябрь 16. Синьхуа агентилелиниң дыңнатканы болза:

Вьетнамның информация агентилелиниң дыңнатканын өзугаар алырга, Вьетнамның Демократтыг Республиказының девискээр сугларынче француз шериг судноларының баарын комиссия чөпшээрээн дээрзиниң дугайында американнарның болгаш французтарның нептереткен чугааларын Вьетнамда хайгаарал болгаш хыналда талазы-биле улустар аразының комиссиязы хүлээвээн.

Комиссияның чаразан дыңнадыында ол чугааларда: «кандыг-даа барымдаалар чок, улустар аразының комиссиязы ол айтырыг талазы-биле кандыг-даа шиитпир хүлээп албаан болгаш кайы-даа талалардан кандыг-даа сүмелерни кылбаан» деп медеглеп турар.

«Бар медээлер өзугаар алырга, француз эрге-чагыргалар ындыг аргаларны ыпсыр дугайында Вьетнамның Демократтыг Республиказынга тускай санал киирген болуп турар, ынчалза-даа ол дилегни хүлээвээн болган» деп дыңнадыгда чугаалаан.

(СЭТА).

Барыын Германияны чөпсеглээринге удур Бельгияда тайбың талалакчыларының ужуражыышкыны

БРЮССЕЛЬ, ноябрь 16. Брюсельге тайбың дээш демиселдиң киржикчилериниң ужуражыышкыны болган. Аңаа янзы-бүрү политиктиг үзелдериниң тайбың талалакчыларының шимчээшкининиң төлээлекчилери киришкен.

Ужуражыышкынның кол айтырыы герман айтырыг болган. Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң секретары Изабелла Блюм, шулукчу католик Де Бушер, социалистиг педагог Карлье, Льеж университетиниң профессору Юбо болгаш оон-даа өскелер боттарының саналдарынга Барыын Германияны чепсеглээринге шиитпирлиг удурланыышкынын илереткеннер. Олар лондон болгаш париж дугуржулгаларын хүлээвезин база герман айтырыгны тайбың шиитпирлээр дугайында, Германияны катап каттыштырар болгаш Европага коллективтиг айыыл чок чоруктуң системазын тургузар дугайында чугаалажыышкыннарже дораан киреринг негээннер.

Ужуражыышкынның киржикчилери Бельгияның бүгү тайбың талалакчыларынга кыйгырыг хүлээп алган. Ол кыйгырыгда париж болгаш лондон дугуржулгаларын буруу шаап, ол дугуржулгалар дүшкүүрлүг чоруктарны болгаш герман милитаризмниң катап төрүтүнүүшкүнүнүң айыылын бичелетпейн, харын күштелдирип турарын онзалап демдеглээн. Бельгичилер, ылангыя бельги парламентиниң кежигүннери ол дугуржулгаларны хүлээвезин болгаш герман айтырыг талазы-биле чугаалажыышкыннарны чедип алырын ында кыйгырып турар.

Оон ынай бүгү чурттарның аразынга культурлуг харылзааларны калбартыр дугайында; ажыл-херекчи харылзааларга үндезилээш, бүгү чурттар-биле экономиктиг харылзааларны калбартыр дугайында (Кыдат Улус Республика-биле садыг болгаш экономиктиг харылзааларны тургузар дугайында негелде онза демдеглетинген); бүгү политиктиг эргелерни, хосталгаларны болгаш хамаарышпас чорукту улустарынга тыпсырын негеп турар кошкак хөгжүлделіг чурттарның дугайында резолюцияларны хүлээп алган.

(СЭТА).

Соңгу Африкада национал-хосталгалыг шимчээшкин

ПАРИЖ, ноябрь 16. Тунис хоорайдан 80 километр черде турар районга француз шериг кезектериниң болгаш чепсектиг бөлүк тунистериниң арезынга болган улуг таварлажыышкынның дугайын Париж парлалгазы дыңнаткан. Таварлажыышкын үезинде 30 тунистер өлүрткеп.

Тунисте политика талазы-биле дүшкүүрлүг байдалга холбаштыр «Нео-дестур» деп партияның национал чөвүлели «онзагай байдалды хевээр артырары болгаш дерзиилээшкиниң политиказын үргүлчүдээри чугаалажыышкыннарның политиказынга дүүшпес» деп чугаалап турар резолюцияны хүлээп алган. Дайын чорудулгаларын соксадырын, онзагай байдалды дүжүрерин болгаш политика талазы-биле хоругдатырган бүгү тунистерни хостаарын ол чөвүлел негээн.

Парлалганың дыңнатканын өзугаар алырга Алжирде база байдал дүшкүүрлүг болуп турар. Броневиктерни болгаш ужарчүүлү ажыглап турар француз шериглериниң дайын чорудулгалары Орестиң даглыг черлеринде база үргүлчүлеп турар.

(СЭТА).

Чанкайшичи өнчүк-чөңгээчилер шиитпирлиг ойтур шавыышкынны ап турарлар

ПЕКИН. Синьхуа агентилелиниң дыңнадып турарын өзугаар алырга, Фуцзянь фронтузунда Кыдаттың Улустуң-хосталга армиязының зенитти кезектери ноябрь 3-ке чедир сөөлгү ийи айның дургузунда кыдат девискээрже халдаашкынныарга киржип турган чанкайшичи 88 самолеттарны аңдара азы кемдедир аткан.

Ол-ла үениң дургузунда чанкайшичи 3 эсминчини үрей аткан болгаш бир канонерканы, бир транспорт суднозун болгаш бир буксирни сугже кирр аткан. Оон аңгыда пароход доктаар черни үрээн.

Куэмой ортулукта чанкайшичилерниң дөрт командылал туруштарын, чамдык батарейлерниң артиллерия туруштарын үрээн, 11 артиллерия бооларын болгаш 6 пакгаузтарны чок кылган. Улустуң-хосталга армиязының эрик камгалалының артиллерия кезектери ол-ла үениң дургузунда Куэмой болгаш Биче Куэмой ортулуктарны 47 катап артиллерия-биле бооллаан.

(СЭТА).

Египеттиң президентизи Нагибтиң дүшкени

КАИР. Тускай дыңнадып турары-биле алырга, ноябрь 14-те «Египеттиң уургтукчу революсчу чөвүлели» генерал Мухаммед Нагибти «оон бүгү-ле дужаалаарындан», тодаргайлаарга республиканың президентизи болгаш «удуртукчу революсчу чөвүлелдин» даргазы дужаалдардан дүжүрер дугайында шиитпирни үндүрген.

Республиканың чаа президентизиниң дугайында шиитпирни чөвүлел үндүрбээн болгаш ол эрге-дужаал амдыызында ээп артып турар.

Журналист бөлүктерниң дамчыдып турарын өзугаар алырга, Нагибти бажыңында хоругдап олурткан.

«Мусульманчы акы-дуңма» ассоциациязының чанында чажыт организацияның удуртукчулары Юсеф Талаат биле Ибрагим Ат-Тайиб олар президент Нагиб биле «мусульманчы акы-дунманың» удуртулгазының аразында харылзааларны бадыткааннар.

(СЭТА).

Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң сессиязының хүн айтырыглары

СТОКГОЛЬМ. Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң секретариады парлалгага дыңнадыында чарлааны:

Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң ноябрь 18-те Стокгольмга ажыттынар сессиязының хүн айтырыңга мооң адааңда айтырыгларны киирип турар:

1. Бүгү-ниитиниң айыыл чогун хандырар сорулга-биле Европаның бүгү чурттарының кады ажылдажылгазы.

2. Даштыкы интервенцияның болгаш шериг блоктарының база коалицияларның системазының түннелинде Азияның янзы-бүрү кезектериниде тургустунган байдал.

3. Нацияларның иштики херектериңге киришкеениниң түннелинде Мурнуу Америкада тургустунган байдал.

4. Чепсек дүжүрерин болгаш массалыг узуткаашкыннның чепсээн хоругдаарын хандырар сорулга-биле тайбыңга ынак күштерниң чорудулгалары.

5. 1955 чылдың бирги чартыының дургузунда бүгү чурттарның тайбыңга ынак күштериниң төлээлекчилериниң ужуражыышкынын белеткээри.

(СЭТА).

„Орустар тайбыңны хандырарының шын оруунда турып турарлар“

Ковентри хоорайның лорд-мэри Совет Эвилелинге чораанының дугайында

ЛОНДОН. «Ковентри ивнинг телеграф» солуннуң дыңнадып турары-биле алырга, Сталинградка чорааш Ковентриже ээп келгениниң соонда Ковентриниң лорд-мэри Феннел солуннуң корреспондентизинге ол чоруушкуннуң түннелдериниге шуут ханганын ол медеглээн.

Совет Эвилелинге төлээлерге көргүскен найыралдыг болгаш чылыг хүлээп алышкынны Феннел демдеглээн. Корреспондентиниң айтырыгларынга харылавышаан, Феннелдиң медеглээни болза: «бүгү орустар тайбыңче чүткүп турар болгаш ону хандырарынче олар шын орукта турып турарлар деп санап турар мен».

(СЭТА).

Сталинградка чорааш ээп келген Ковентри хоорайның муниципиалдыг чөвүлелиниң төлээлериниң парлалга-конференциязы

ЛОНДОН. Атомнуг чепсекти хоругдаары-биле КНО-га чорудар кады кыйгырыгны ажылдап кылыры-биле Сталинградка чорааш Ковентриниң муниципиалдыг чөвүлелиниң Англияда ээп чеде берген төлээлери парлалга-конференциязы чыылдырган.

Төлээлериниң кежигүннерин Москвагадаа ышкаш Сталинградка-даа кайгамчык эки хүлээп ап турганын Ковентри хоорайның лорд-мэри Феннел медеглээн. Дайын үезинде найыралдыг харылзааның төрүтүнерин быжыглаан чурттакчыларлыг Сталинград дугайында онза чылыг сактыышкыннар төлээлерде артхан деп ол чугаалаан.

Совет кижилериниң күш-ажылы, амыдыралы болгаш социал хандырылтазыбиле танышканын төлээлер медеглээннер.

(СЭТА).

АКШ-тың сенатазынга париж дугуржулгаларын президент Эйзенхауэрниң дамчыдып бергени

ВАШИНГТОН. Ноябрь 15-те президент Эйзенхауэр Барыын Германияны чепсеглээринин дугайында париж дугуржулгазын сенатче чоруткан. Эйзенхауэр үделге чагаазында ол дугуржулганы күштүг болдуруп бадылаарынга «сенат сүмелин болгаш чөпшээрелин бээрин» дилеп турар.

(СЭТА).

Лондоннуң портунда ажыл соксадыышкынныг шимчээшкин

ЛОНДОН. Боттарының беш эштерин ажылдан үндүрсеениге улуранып сентябрь 20-де ажыл соксадыышкынын чарлаан судно септээр 8 муң ажылчыннар Лондоннуң портунда барык-ла ийи айнын дургузунда ажыл соксадыышкынны кылып турарлар. Ажыл соксадыышкының болдурбазы-биле бүгү аргаларны ап чорудул туроа-даа, ажылчыннар оларның негелдерин хандырып бербээн шаанда ажылче киреринден шиитпирлин-биле ойталап турарлар.

Ноябрь 17-де Лондон портунуң электри дериглерин кылып турар 300 хире ажылчыннар ажыл соксатканнар. Олар ажыл соксадыышкынны кылып турар судно септекчилери-биле боттарының эп-сеткил каттыштырыышкынының дугайын медеглээннер болгаш ажыл шагындан дашкаар албадалдыг кылыр ажылдарның системазын күш чок болдурарын негээннер.

Рейтер агентилелиниң дыңнадып турары-биле алырга, электрик ажылчыннарның ажыл соксадыышкыны болза, олар аар чүве көдүрер краннарга болгаш судно септээр черлерге сүт долуп келирин хынаар электрилиг насос станцияларына ажылдап турары-биле порттуң ажылының темпилерин ооҗумнадып турар.

(СЭТА).

Боодалга талазы-биле делегейниң бирги чери дээш

КАРАКАС, ноябрь 16. (**СЭТА-ның тускай корреспондентизи**). Боодалга спортунуң талазы-биле делегейниң бирги чери дээш 36-гы маргылдаага медальдар дээш түс-түс боодалгалар уламчылап турган. Бөгүнгүнүң боодалгаларынга киришкен 16 совет адыгжылар бедик мергежилги база катап көргүскен, 24 алдын болгаш ийи хүлер медальларны ам-даа алыр эргеги боттарынга хандырган.

Спорт мастери В. Борисов биче октуг боо-биле 50 метрге 400 сан адар турган 400 санны аткан.

Спорттуң алдарлыг мастери Б. Перебериң дискек кырынга олура 50 метрге атса чогуур 400 сандан 397 санны адып, делегей рекордун 4 сан ажырган.

Бөгүн чангыстап боолаар боодалга үргүлчүлеп турар.

Харыысалгалыг редактор Д. О. БЕГЗИ.

1955 чылда

„ШЫН“ СОЛУННУҢ

чагыдылгазын хүлээп алыры үргүлчүлеп турар.

Чагыдылганы „Союзпечатьтың“ Кызыл хоорайда болгаш районнарда салбырлары, харылзааның салбырлары болгаш агентилери, почтальоннар, а ол ышкаш бүдүрүлгелерде болгаш албан черлеринде, колхозтарда, совхозтарда болгаш МТС-терде база өөредилге черлеринде чагыдылга талазы-биле хөй-ниити төлээлекчилери хүлээп ап турар.

ЧАГЫДЫЛГАНЫҢ ӨРТӨӨ:

12 айда—52 рубль 20 копеек.
6 айда—26 рубль 10 копеек.
3 айда—13 рубль 05 копеек.
Неделида 5 үнер

Мооң-биле кады областың:

„Тувинская правда“, „Тыванын аныяктары—Молодёжь Тувы“, „Сылдысчыгаш“

солуннарының болгаш „Агитаторнуң блокнодунуң“

ЧАГЫДЫЛГАЛАРЫН БАЗА ХҮЛЭЭП АП ТУРАР.
КИЖИ БҮРҮЗҮ ЧАГЫДЫЛГАЛЫГ ТУРАРЫНЧЕ!
СОЛУННАРНЫ ЧОГУУР ӨИҮНДЕ ЧАГЫДАРЫНЧЕ ДАЛАЖЫҢАР!

Союзпечать.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл, Щетинкин кудумчузу, бажың № 3. ТЕЛЕФОННАРЫ: Харыысалгалыг редакторнуң 3—62, харыысалгалыг редакторнуң оралакчызының 3—68, партийжи амыдырал, пропаганда, кодээ ажыл-агый. культура болгаш амыдырал киллдистериниң, бухгалтериянның—3—65, харыысалгалыг секретарьның, үлетпүр болгаш транспорт киллдиниң 4—98, иштики информация, чагаа киллдистериниң — 3 — 88.

ТС—02100

Культура эргелелиниң типографиязы